

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 3ος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων

**βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού
εκπαιδευτικού υλικού με βάση το**

ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου

Γεώργιος Κ. Παληός

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από

το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και

25% από εθνικούς πόρους.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Μαρία Γαβριηλίδου, Γλωσσολόγος,
Ερευνήτρια του Ι.Ε.Λ.
Παναγιώτης Εμμανουηλίδης,
Φιλολόγος
Έλλη Πετρίδου-Εμμανουηλίδου,
Φιλολόγος

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Σταύρος Καμαρούδης, *Επ. Καθηγ.*
του Παν/μίου Δ. Μακεδονίας
Ζαφειρούλα Καγκαλίδου
Σχολική Σύμβουλος
Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους,
Φιλολόγ., *Εκπ/κός Β/θμιας Εκπ/σης*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Αικατερίνη Βερούτσου,
Εικονογράφος-Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Αλιφεροπούλου, Φιλολόγος
Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Χριστίνα Αργυροπούλου

Σύμβουλος Π.Ι.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Μιχαήλ Κατσιμπάρδης, Φιλολόγος
Εκπ/κός Β/θμιας Εκπαίδευσης

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Γιώργος Χαρβαλιάς, Ζωγράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Μαρία Γαβριηλίδου
Παναγιώτης Εμμανουηλίδης
Έλλη Πετρίδου- Εμμανουηλίδου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ**

Νεοελληνική Γλώσσα

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Τόμος 3ος

Κείμενο 6 [Χτίζοντας την Ακρόπολη στην αρχαία Αθήνα]

...Έτσι δημιουργήθηκε ένας μεγάλος κύκλος εργασιών: ως πρώτα υλικά έπρεπε να χρησιμοποιήσουν λιθάρι, χαλκό, ελεφαντόδοντο, χρυσάφι, έβενο, ξύλο κυπαρισσιού και άλλα. Οι τεχνίτες, που θα τα χρησιμοποιούσαν και θα τα κατεργάζονταν, θα ήταν ξυλουργοί, γλύπτες, χαλκουργοί, μαρμαράδες, επιχρυσωτές, ελεφαντουργοί, ζωγράφοι, κοσμηματογράφοι, τορνευτές, αυτοί που θα αναλάβαιναν την αποστολή και μεταφορά τους ήταν για τη

θάλασσα έμποροι και ναύτες και
κυβερνήτες πλοίων, και για την
ξηρά αμαξουργοί, караγωγείς,
αμαξηλάτες, σκοινοποιοί,
λιναράδες, εργάτες δερμάτων,
οδοποιοί, μεταλλωρύχοι...

Πλούταρχος, «Περικλής», 12, 6, στο
Πλουτάρχου Βίοι,
μτφρ. Μ.Χ. Οικονόμου –
Β.Η. Τσακατίκας, ΟΕΔΒ, 1986

Κείμενο 7 Η γυναίκα μετανάστρια στην πόλη

Αυτό που για τους περισσότερους από εμάς φαίνεται να είναι μια από τις συνηθισμένες δοκιμασίες και βάσανα της καθημερινότητας, για το μετανάστη γίνεται μια επώδυνη προσπάθεια για επιβίωση που φαίνεται ότι ποτέ δε θα σταματήσει.

Μία από τις κύριες έννοιες μιας γυναίκας που έχει μεταναστεύσει είναι η απόκτηση μιας νόμιμης και μόνιμης κατοικίας και άδειας εργασίας. Παρά το γεγονός ότι μεγάλες προσπάθειες έχουν γίνει από την ελληνική κυβέρνηση για να χορηγήσει άδειες εργασίας σε ξένους, τα προβλήματα υπερισχύουν. Η γραφειοκρατία και η έλλειψη συντονισμού ανάμεσα στους υπουργούς αναδείχτηκαν σε συμπληγάδες πέτρες για την πολυαναμενόμενη απόκτηση των απαραίτητων εγγράφων. Η καταχώριση της προσωρινής κάρτας παραμονής (λευκή κάρτα) και έπειτα της κάρτας παραμονής περιορισμένης χρονικής διάρκειας (πράσινης κάρτας), σε πολλές περιπτώσεις ακόμη δεν εξασφαλίζουν την εξαφάνιση των προβλημάτων τους. Πάρα πολύ

συχνά οι γραφειοκρατικοί μηχανισμοί οδηγούν σε αδιέξοδο σε κάποια φάση της διαδικασίας προκαλώντας ακόμα και τη λήξη προθεσμιών.

Yvette Jarvis, από την ημερίδα με θέμα: *Η γυναίκα στη σύγχρονη πόλη*, Δίκτυο Γυναικών της Ευρώπης, 14/11/2001, <http://members.tripod.com>

http://tovima.dolnet.gr/print_article.php

Κείμενο 8 [Η κυρα-Γιωργία]

Η Μαρίνα νοίκιαζε το σπίτι της κι η κυρα-Γιωργία την είχε περί πολλού και την καμάρωνε γιατί ήταν καθηγήτρια βλέπεις... Όταν

κάποια φορά εμφανίστηκα κι εγώ, αφού συστηθήκαμε κι είπαμε τα τυπικά, με ρωτά η κυρα-Γιωργία: «Και τι δουλειά κάνεις, Δημήτρη μου;», «Σκιτσογράφος, κυρα-Γιωργία» της απαντώ. Κοιτάει τη Μαρίνα και μετά γυρνάει σε μένα και μου λέει «Δεν πειράζει, αγόρι μου, δουλειά να 'ναι κι ότι να 'ναι, πάνω απ' όλα η υγεία».

Δημήτρης Χαντζόπουλος,
Αχ, και να 'ξέρεις τι μου θύμισες,
εκδ. Άγρα, 1991

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε τις σύνθετες λέξεις: πενταετούς (κείμεν. 2), ελεφαντόδοντο, κοσμηματογράφοι (κείμεν. 6), γραφειοκρατία, πολυαναμενόμενη (κείμεν. 7), σκιτσογράφος (κείμεν. 8).

- Σε ποιο μέρος του λόγου ανήκει κάθε λέξη;
- Ποιο είναι το β' συνθετικό της καθεμιάς και σε ποιο μέρος του λόγου ανήκει;

2. α. Στο κείμενο 6 συναντούμε τις λέξεις: ξυλουργοί, χαλκουργοί, ελεφαντουργοί. Λέξεις σύνθετες με β' συνθετικό το -ουργός φανερώνουν αυτόν που ασκεί έργο σχετικό με αυτό που δηλώνεται με το πρώτο συνθετικό. Με τι ασχολούνταν οι παραπάνω τεχνίτες;

- Τι δουλειά κάνουν οι παρακάτω: μουσουργός, χειρουργός, στιχουργός, μηχανουργός, δραματουργός;

β. μεταλλωρύχοι: ποιο είναι το β' συνθετικό της λέξης;

- Τι παρατηρούμε ως προς το αρχικό του φωνήεν;

Διαβάζω και γράφω

1. Θυμηθείτε ότι αυτό που συμβαίνει με τη λέξη ορυχείο, συμβαίνει και με τις λέξεις: όλεθρος, όροφος, ομαλός, όνομα, οδύνη. Με τις λέξεις αυτές και με τα πολύς, παν-, α-, επί δημιουργήστε νέες λέξεις.

.....

.....

2. Τι μέρος του λόγου είναι το β' συνθετικό στις λέξεις που ακολουθούν; • Τι μέρος του λόγου είναι η σύνθετη λέξη;

		Μεταγλωσσική
		σκοινοποιός
		Χαλκουρός
		σκιτογράφος
		μεταρξίτις
		αποφοίτηση
		απόμακρος
		εξωπραγματικός
		αποτυπώσιμος
		παραπλάσιος
		εικονογράφος
β. συνθετικός: μέρος του λόγου	σύνθετη λέξη: μέρος του λόγου	σύνθετη λέξη

3. Χρησιμοποιήστε ως β' συνθετικό τα ρήματα *παίζω, γράφω, άρχω, πωλώ, πλάθω* και ως α' συνθετικό τις λέξεις που ακολουθούν και δημιουργήστε σύνθετα που να σημαίνουν διάφορα επαγγέλματα: *σενάριο, τόπος, σταθμός, εργοστάσιο, λαχείο, κόσμημα, άνθος, άρθρο, σκίτσο, όργανο, αγγείο, κρέας, ζάχαρη, λιμένας.*

.....

.....

.....

.....

.....

Μαθαίνω για το **β΄ συνθετικό**

- ▶ Το β΄ συνθετικό μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα, μετοχή, επίρρημα.
- ▶ Όταν το β΄ συνθετικό είναι ουσιαστικό, το σύνθετο μπορεί να είναι ουσιαστικό (*χιλιόμετρα*), επίθετο (*τετράτροχο*), επίρρημα (*απευθείας*).
- ▶ Όταν το β΄ συνθετικό είναι επίθετο, τότε και το σύνθετο είναι επίθετο.
- ▶ Όταν το β΄ συνθετικό είναι ρήμα, το σύνθετο μπορεί να είναι ρήμα, ουσιαστικό (*κοσμηματογράφος*), επίρρημα (*μονορούφι*).
- ▶ Όταν το β΄ συνθετικό είναι μετοχή, το σύνθετο είναι και αυτό μετοχή (*πολυσυζητημένο*).

▶ Όταν το β´ συνθετικό είναι επίρρημα, το σύνθετο είναι κι αυτό επίρρημα (προχτές).

• Σε λέξεις από -ο, όπως οδύνη, όλεθρος, ομαλός, όνομα (ο αρχαίος τύπος όνυμα), όροφος, ορυχείο, το αρχικό -ο γίνεται -ω όταν οι λέξεις γίνονται β´ συνθετικά ή παράγουν λέξεις με αχώριστα μόρια (επώδυνος, πανωλεθρία, ανώμαλος, επώνυμο, διώροφο, μεταλλωρυχείο).

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΧΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Κείμενο 9 [Βόλτα στην αρχαία Αγορά]

Όλοι αυτοί που έχουν κάτι να πουλήσουν, δούλοι με υφάσματα, που μόλις έχουν φτάσει, τεχνίτες τους Κεραμεικού, της Μελίτης και από τη συνοικία των Σκαμβωνιδών, χωρικοί που έχουν ξεκινήσει από το χωριό τους, πριν από την αυγή, Μεγαρίτες, που σπρώχνουν μπροστά τους τα γουρούνια τους, ψαράδες της λίμνης της Κωπαΐδας, διασταυρώνονται παντού. Από αλέες φυτεμένες με δένδρα φθάνεις στα τετράγωνα, που έχουν παραχωρηθεί για τα διάφορα εμπορεύματα και που χωρίζονται

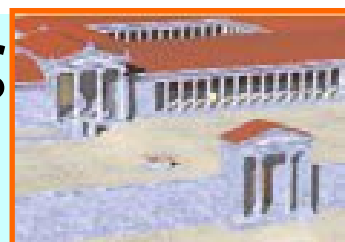
το ένα από το άλλο με κινητούς φράχτες. Συνέχεια η μια μετά την άλλη, στις ώρες που ορίζει ο κανονισμός, ανοίγουν η αγορά των λαχανικών, των φρούτων, των τυριών, των ψαριών, τα κρεοπωλεία, τα αλλαντοπωλεία, η αγορά των αγγείων, τα παλιατζίδικα, τα μαγαζιά που πουλάνε σιδερικά. Υπήρχε επίσης μια γωνιά για βιβλία. Κάθε έμπορος έχει τη θέση του, την έχει εξασφαλισμένη, γιατί πληρώνει δικαιώματα. Στη σκιά ενός μεγάλου παραπετάσματος ή μιας ομπρέλας εκθέτει τα εμπορεύματά του επάνω σε πάγκο, κοντά στο αμάξι και τα ζώα του που αναπαύονται. Οι πελάτες κυκλοφορούν, τους ζητούν πληροφορίες. Παραγγελιοδόχοι και αχθοφόροι προσφέρουν την εργασία τους.

Φωνές, όρκοι, βρισιές,
φιλονικίες· οι αγορανόμοι δεν
ξέρουν ποιον να πρωτακούσουν.
Όταν οι αγορές, που έχουν όλα τα
εμπορεύματα, κλείνουν, η πελατεία
πηγαίνει στη στεγασμένη αγορά.

Gustave Glotz, «Η εργασία
στην αρχαία Ελλάδα», όπως
παρατίθεται στο Robert Flacelière,
*Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των
αρχαίων Ελλήνων*,
μτφρ. Γεράσιμος Βανδώρος,
εκδ. Παπαδήμα, 1998

Γενική άποψη της βόρειας
αγοράς της Μιλήτου

Γενική άποψη της δυτικής
πτέρυγας της βόρειας
αγοράς της Μιλήτου

<http://www.ime.gr>

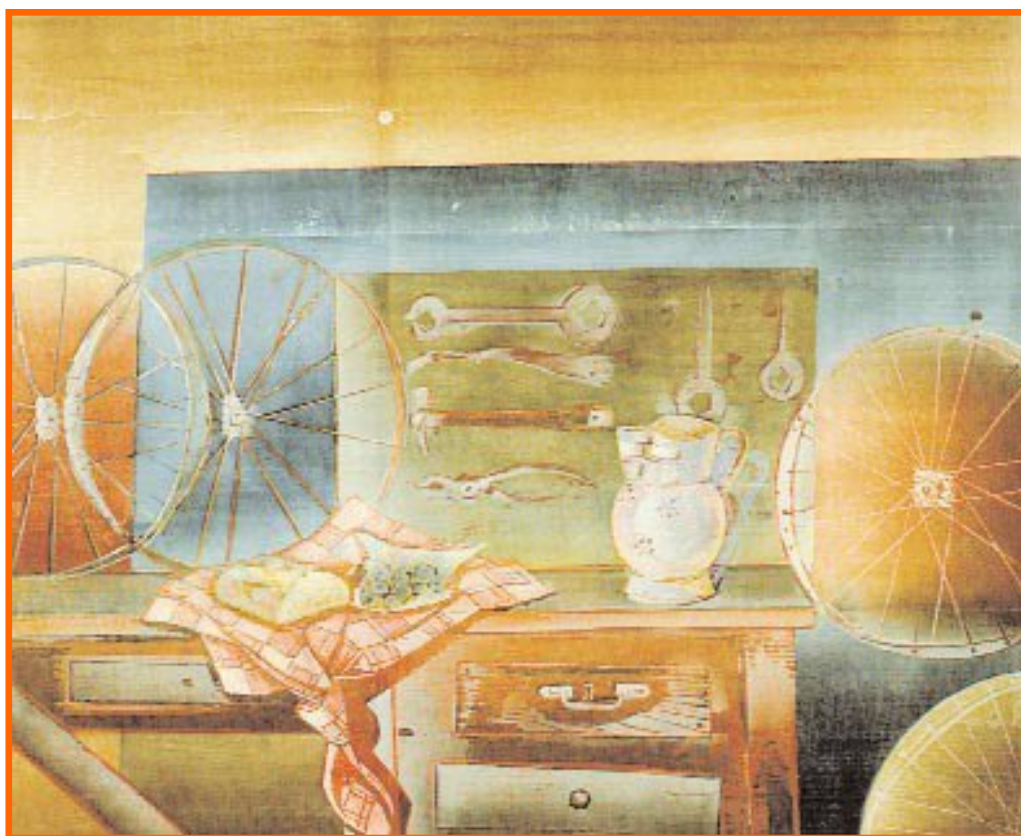
Ακούω και μιλώ

- 1. Ποια πορεία ακολουθεί η ζωγράφος στο κείμενο 3 για να ζωγραφίσει το συγκεκριμένο χώρο;**
 - Προσέξτε τι ακριβώς ζωγραφίζει και με ποια χρώματα.
- 2. Διαβάζοντας το κείμενο 9, φανταστείτε μια βόλτα στην αρχαία Αγορά της Αθήνας. Περιγράψτε αυτή τη βόλτα σ' ένα φίλο σας που θέλει να μάθει για την καθημερινή ζωή στην αρχαία Ελλάδα.**
- 3. Αφηγηθείτε στους γονείς σας ή σε κάποιο φιλικό σας πρόσωπο την ιστορία του Στέλιου (κείμεν. 4), οργανώνοντας την αφήγησή σας με άξονα την πορεία στο χρόνο που ακολούθησε ο Στέλιος μέχρι να αποκατασταθεί επαγγελματικά.**

Διαβάζω και γράφω

1. Στο μάθημα των Καλλιτεχνικών μιλήσατε για τον πίνακα που βλέπετε παρακάτω. Περιγράψτε τα βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία αυτού του πίνακα σ' ένα κείμενο-παρουσίαση για μια πολιτιστική εκδήλωση του σχολείου σας.

**Βασίλειος Καζάκος, *Κολατσιό*,
Λεξικό *Ελλήνων Καλλιτεχνών*,
εκδ. Μέλισσα, 1998**

2. Γράψτε ένα σύντομο κείμενο (δύο παραγράφων) στο οποίο θα περιγράψετε σ' ένα φίλο σας την αγορά της πόλης ή της περιοχής σας, τονίζοντας ιδιαίτερα τα μέρη ή τα καταστήματα εκείνα τα οποία προτιμάτε εσείς ή η οικογένειά σας.

3. Αφηγηθείτε σε φίλους σας ή στην τάξη την πορεία ζωής ενός συγγενικού, οικογενειακού ή άλλου φιλικού προσώπου, η οποία σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση ή σας συγκίνησε • Φροντίστε να οργανώσετε το κείμενό σας με βάση τη χρονολογική σειρά εξέλιξης της ζωής αυτού του προσώπου.

Κείμενο 10 Ποια επαγγέλματα έχουν μέλλον

Στα πρώτα 50 χρόνια του 21ου αιώνα [...] πάνω από το 60% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού θα εργάζεται στις υπηρεσίες με άμεση ή έμμεση σχέση με την πληροφορική. [...] Παραδοσιακοί κλάδοι, όπως π.χ. η κλωστοϋφαντουργία, θα συρρικνωθούν μέχρι πλήρους εξαφάνισης. Ειδικότητες γραφείου και του τομέα των υπηρεσιών, όπως ενδεικτικά οι τραπεζικοί υπάλληλοι, οι εμποροϋπάλληλοι, οι ασφαλιστές, θα συρρικνωθούν ή θα μετεξελιχθούν ως προς το περιεχόμενο εργασίας.

Ορισμένα επαγγέλματα που εμπειριέχουν το στοιχείο της γνώσης, της ανανέωσής της και της ευρηματικότητας, όπως οι σχεδιαστές ενδυμάτων μόδας, κοσμημάτων, αυτοκινήτων, σκαφών, οι διακοσμητές χώρων, οι αισθητικοί, οι φυσιοθεραπευτές, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι βοηθοί ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες κτλ., θα εμφανίζουν βιώσιμες προοπτικές στην αγορά εργασίας του μέλλοντος.

Ο τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό πυρήνα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα σε χώρες όπως η Ελλάδα.

Τα τεχνολογικά, τα οικονομικά, τα κατασκευαστικά, τα ψυχαγωγικά, τα αθλητικά, τα επισιτιστικά, τα παραϊατρικά επαγγέλματα, όπως και οι υπηρεσίες πρόνοιας, του

ποιοτικού και περιβαλλοντικού ελέγχου, αλλά και τα επαγγέλματα μεταφορών, εμφανίζουν επίσης σχετικά θετικές προοπτικές.

Ευοίωνο προβλέπεται το μέλλον για το προσωπικό ασφαλείας, τους οικιακούς βοηθούς, αλλά και τους λίγους αναγκαίους χειρώνακτες εργάτες, που κατά κανόνα, ως επάγγελμα, θα ασκείται από οικονομικούς μετανάστες ή άτομα με περιορισμένη μόρφωση.

Οι εξειδικευμένοι τεχνίτες της κατηγορίας του ηλεκτρολόγου, του ηλεκτρονικού, του υδραυλικού, του ψυκτικού, του ξυλουργού αλλά και ορισμένων παραδοσιακών ειδικοτήτων, όπως του αγγειοπλάστη, του παραδοσιακού κτίστη κτλ., εμφανίζουν επίσης παρόμοιες θετικές προοπτικές. Παρόμοια δεδομένα ισχύουν και για το

μεγαλύτερο μέρος των βοηθητικών ειδικοτήτων στις κατασκευές.

**Θόδωρος Κατσανέβας, εφημ.
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,
18/9/2001**

1. Συγκεντρώστε από τα κείμενα 2 και 4 τις λέξεις και τις φράσεις που σχετίζονται με την εργασία και χωρίστε τες σε δύο ομάδες: αυτές που αναφέρονται στην εργασία και αυτές που αναφέρονται στα προσόντα των εργαζομένων σε διάφορα επαγγέλματα.

εργασία:.....
.....
.....

προσόντα-εφόδια:
.....
.....

2. Εξηγήστε στην τάξη (και με τη βοήθεια του λεξικού σας) όσες από τις προηγούμενες λέξεις δεν ξέρετε.

3. Διαβάστε το κείμενο 10 και καταγράψτε τα επαγγέλματα που θα έχουν βιώσιμες προοπτικές στην αγορά εργασίας του μέλλοντος.

• Αναζητήστε πληροφορίες για όσα επαγγέλματα δε γνωρίζετε στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα του Ο.Α.Ε.Δ. (www.oaed.gr) ή στο «Αναζήτηση σπουδών και συσχέτισή τους με τα επαγγέλματα» στην ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (www.pi-scools.gr).

.....
.....

.....
.....

4. Παρουσιάστε σε ένα σύντομο κείμενο μερικά από τα προηγούμενα επαγγέλματα για τα οποία θα θέλατε να μάθετε περισσότερα.

ΣΤ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Ακούω και μιλώ

Δραματοποίηση: Μια ομάδα μαθητών θα υποδυθεί τους εκπροσώπους ενός παραδοσιακού επαγγέλματος της πόλης ή της περιοχής σας. Μία άλλη ομάδα θα υποδυθεί τους εκπροσώπους ενός σύγχρονου επαγγέλματος το οποίο βασίζεται στην τεχνολογία.

• Παρουσιάστε το διάλογο μεταξύ των δύο πλευρών, στον οποίο

η καθεμία θα «υπερασπίζεται» το επάγγελμά της τονίζοντας τη σημασία του για τους ίδιους και την κοινωνία.

Διαβάζω και γράφω

1. Υποθέστε ότι είστε ένας νέος που έχει σπουδάσει και θέλει να εργαστεί στο χώρο των ηλεκτρονικών υπολογιστών. • Γράψτε μία αγγελία για την τοπική εφημερίδα.

• Φροντίστε η αγγελία σας να είναι σύντομη, αλλά ταυτόχρονα διατυπωμένη με σαφήνεια και ακρίβεια ώστε να φαίνονται τα προσόντα που έχετε.

2. Γράψτε ένα μικρό κείμενο-απάντηση σε έρευνα επαγγελματικού προσανατολισμού που γίνεται στο σχολείο σας, για το επάγγελμα που αυτή τη στιγμή σας ενδιαφέρει.

- Στο κείμενο αυτό απαντήστε και στις εξής ερωτήσεις:
 - α. Το επιλέξατε με κριτήριο το κύρος του, τις οικονομικές προοπτικές ή την κλίση σας;
 - β. Επηρεαστήκατε από τους γονείς σας, το κοινωνικό περιβάλλον ή το σχολείο;
 - γ. Είναι επάγγελμα που έχει σχέση με το φύλο σας;

Διαθεματική εργασία

«Επαγγέλματα του παρελθόντος και του μέλλοντος»

- ▶ Αφού χωριστείτε σε ομάδες, η κάθε ομάδα να αναλάβει τα εξής:
 - 1η ομάδα:** Έρευνα πάνω στα επαγγέλματα που έχουν χαθεί ή που χάνονται στην περιοχή σας. Να καταγραφούν και να

συγκεντρωθούν στοιχεία (πληροφορίες, φωτογραφίες, αντικείμενα κ.ά).

2η ομάδα: Συνεντεύξεις με ηλικιωμένους της τοπικής κοινωνίας που ασκούσαν κάποιο επάγγελμα που έχει χαθεί ή που χάνεται σιγά σιγά.

3η ομάδα: Διερεύνηση των απαιτούμενων προσόντων για επαγγέλματα που ενδιαφέρουν τους μαθητές (μελέτη οδηγών επαγγελματικού προσανατολισμού, σύνταξη ερωτηματολογίου).

► Παρουσιάστε τα συμπεράσματα της διαθεματικής αυτής εργασίας σε εκδήλωση του σχολείου σας.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

► Οι τρεις βαθμοί των επιθέτων
είναι: ο,

ο ΚΑΙ

ο

► Υπογραμμίστε το β' όρο
σύγκρισης και πείτε πώς εκφέρεται:

α. *Ο Αντώνης είναι ψηλότερός μου.*

β. *Μερικά επαγγέλματα είναι πιο
επικερδή από άλλα.*

γ. *Καλύτερα να γίνω γιατρός παρά
δικηγόρος.*

δ. *Κάνε διάλειμμα αργότερα.*

► Το β' συνθετικό μπορεί να είναι

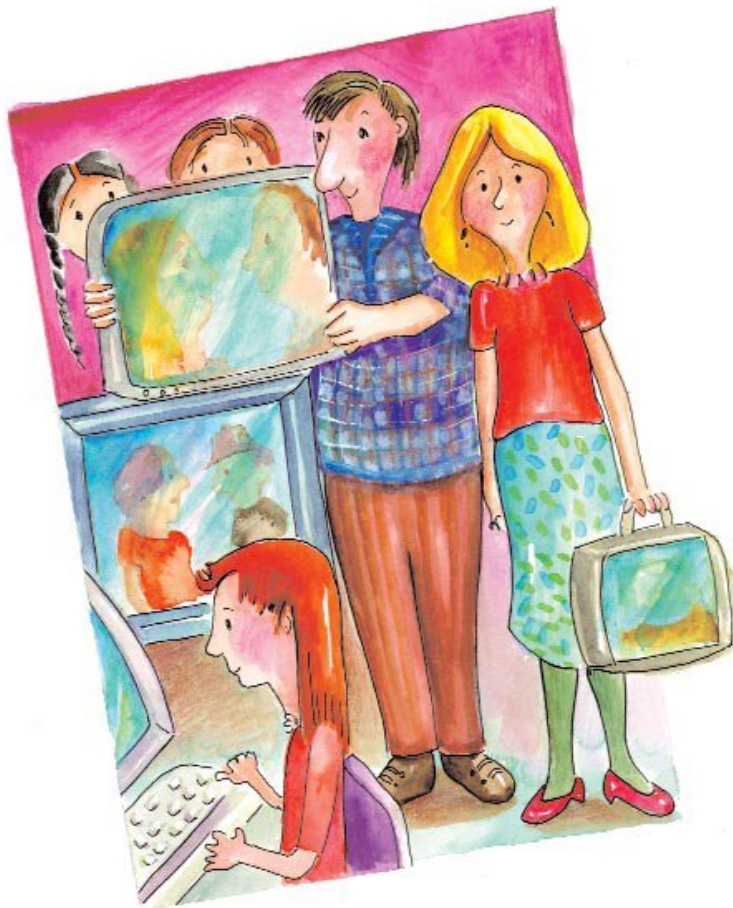
.....,,

.....,,

.....

6η ενότητα

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩ, ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΙ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΟΥΜΑΙ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΗΓΕΣ (ΜΜΕ, ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΤΛ.)

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα μιλήσουμε και θα γράψουμε για την ενημέρωση από διάφορες πηγές (ΜΜΕ, διαδίκτυο κτλ.).

Θα μάθουμε για τις αντωνυμίες, κυρίως για τις προσωπικές.

Θα γνωρίσουμε τις ετυμολογικές οικογένειες λέξεων.

Κείμενο 1 Αυτή η μαγική Εικόνα

Στην Ελλάδα η τηλεόραση κάνει τα πρώτα της βήματα το 1966, με ένα κανάλι, και λίγα νοικοκυριά θα νιώσουν τη μαγεία του «σπιτικού κινηματογράφου».

Από την εποχή της παρεϊστικής τηλεθέασης στα καφενεία και στα σπίτια φίλων έως σήμερα, την πολυκαναλική κοινωνία, πολλά έχουν αλλάξει· κυρίως έχει αλλάξει η σχέση μας με αυτό το μέσο που οι ειδικοί το αποκαλούν το κατεξοχήν Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας ή Ενημέρωσης.

Σήμερα, όλα σχεδόν τα νοικοκυριά στις δυτικές χώρες

έχουν τουλάχιστον μία τηλεόραση, ενώ πολλά πλέον διαθέτουν και δύο και τρεις τηλεοπτικές συσκευές, διασκορπισμένες σε διάφορα δωμάτια του σπιτιού... (Μήπως σας θυμίζει κάτι αυτό;)

Αυτό και μόνο το γεγονός δείχνει πόσο πολύ έχει εισβάλει στη ζωή μας μια οικιακή συσκευή, η οποία όχι μόνο μας ψυχαγωγεί, αλλά μας πληροφορεί, μας μαθαίνει, μας δείχνει πώς θα είμαστε στον αφρό των ημερών.

Εμείς, πιστοί απέναντί της, της αφιερώνουμε τουλάχιστον δύο ώρες τη μέρα, αφού τη θεωρούμε το σημαντικότερο μέσο ψυχαγωγίας, αφού οι εκπομπές της γίνονται σημείο αναφοράς, αφού τα πρόσωπά της γίνονται δικά μας.

Και όμως, αυτός ο κόσμος, ο βουτηγμένος στην απέραντη

απελπισία ή στην ανεξήγητη
αισιοδοξία και τρέλα, εξακολουθεί
να μην είναι ο αληθινός, ο δικός μας
κόσμος. Εξακολουθεί να είναι ένας
κόσμος όπου εμείς δεν έχουμε
παρά μόνο ένα μέσο αντίδρασης
και άρνησης, το ζάπινγκ και το
μαύρισμα της οθόνης.

Για να μην έχουμε λοιπόν
«Έγχρωμη TV, ασπρόμαυρη ζωή»,
ας μετατρέψουμε αυτό το μαγικό
κουτί σε εργαλείο γνώσης και
γνωριμίας με τον Άλλο, τον Κόσμο
έξω και γύρω από εμάς.

Χρύσα Παϊδούση,
περ. «Ερευνητές»,
εφημ. *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*,
23/11/2002

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποια θέση έχει καταλάβει η τηλεόραση στη ζωή μας;

2 Ποιο κόσμο μάς παρουσιάζει η τηλεόραση και πώς πρέπει εμείς να τη χρησιμοποιούμε; Εσύ πόσο κριτικά βλέπεις τηλεόραση;

Κείμενο 2 [Όταν η τηλεόραση «το παίζει» σοβαρή]

[Ο Νιλ Πόστμαν, ένας από τους σκληρότερους επικριτές των ΜΜΕ, μιλάει στο Θ. Λάλα (απόσπασμα από τη συνέντευξη).]

- Εσείς βλέπετε τηλεόραση;
- Ναι, βέβαια.
- Εκείνη τη στιγμή νιώθετε να αποδέχεστε αυτό που σας δίνουν;

Με άλλα λόγια, παγιδεύεστε κι εσείς από τη δύναμη του Μέσου;

– Παρακολουθώ πολύ τηλεόραση, κυρίως τα αθλητικά, παλιές ταινίες και ιδιαίτερα γεγονότα

τα οποία συμβαίνουν και αξίζει τον κόπο να τα παρακολουθήσει κανείς. Όποτε όμως η τηλεόραση προσπαθεί να το παίξει σοβαρή, εγώ κάθε άλλο παρά στα σοβαρά την παίρνω. Διότι ξέρω ότι αυτό που κυρίως την αφορά, τουλάχιστον την αμερικανική, είναι να πουλήσει κοινό στους διαφημιστές. Αυτή είναι η βασική δουλειά της. Μια στις τόσες βέβαια δείχνουν και κάτι το οποίο είναι πραγματικά σημαντικό, μια δολοφονία, ένα σεισμό... Είναι καλή σ' αυτές τις περιπτώσεις, αλλά, όπως είπαμε, όλα αυτά δεν είναι πρωταρχικό της

μέλημα. Από τη στιγμή που το γνωρίζει αυτό ένας τηλεθεατής όπως εγώ, μπορεί να παρακολουθεί άφοβα τηλεόραση, όμως σπάνια βλέπω ειδήσεις, διότι ακόμα και μέσα από αυτές οι τηλεάνθρωποι προσπαθούν να «πουλήσουν» τηλεθεατές στους διαφημιστές. Στο ίδιο κόλπο είναι και οι εφημερίδες· μόνο που αυτές «πουλάνε» αναγνώστες. Αν και οι εφημερίδες έχουν άλλη παράδοση. Γι' αυτό και ένα καλό ρεπορτάζ εφημερίδας το εμπιστεύομαι πολύ περισσότερο από τις ειδήσεις στην τηλεόραση.

εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 27/5/2001

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποιος είναι ο βασικός στόχος της τηλεόρασης σύμφωνα με το Νιλ Πόστμαν;

2 Σε ποια περίπτωση ο τηλεθεατής δεν κινδυνεύει να παγιδευτεί από τη δύναμη της τηλεόρασης;

Κείμενο 3 [Ο μικρότερος εκδότης εφημερίδας]

[Ο Ηλίας, που δεν έχει φύγει ποτέ από το χωριό του, είναι εκδότης της μικρής χειρόγραφης εφημερίδας Ο Ψύλλος, που τη στέλνει με το ταχυδρομείο σε σχολεία της περιοχής. Γι' αυτή του τη δραστηριότητα δέχεται τις κοροϊδίες των συγχωριανών του, μέχρι που τον ανακαλύπτει μια δημοσιογράφος αθηναϊκής εφημερίδας.]

«**Να τος! Ο Ψύλλος! Ο Ηλίας!**» φώναξαν όλοι μαζί βλέποντας τον Ηλία να μπαίνει στο καφενείο παρέα με το Γαλαξία.

«Ηλία, η δεσποινίς Ηλιοπούλου είναι δημοσιογράφος απ' την Αθήνα!» είπε ο πρόεδρος με επισημότητα.

«Το ξέρω» ήταν η ξερή απάντηση του Ηλία.

«Κύριε συνάδελφε... λείψατε τρεις μέρες απ' το χωριό. Θα 'χατε πάει για κάποιο ρεπορτάζ, φαντάζομαι... » αστειεύτηκε η Απριλιάνα τείνοντας το χέρι της προς το μέρος του.

Ο Ηλίας χαμογέλασε και της έδωσε διστακτικά το χέρι του.

«Σου μεταφέρω τους θερμούς χαιρετισμούς και τα συγχαρητήρια όλων των συντακτών της εφημερίδας στην οποία εργάζομαι. Ο Ψύλλος ήταν για όλους μας μια ευχάριστη έκπληξη. Επίσης, σου ανακοινώνω πως, σύμφωνα με έρευνα που κάναμε, είσαι

ο μικρότερος εκδότης εφημερίδας στην Ελλάδα.

»Απ' τα στοιχεία που έχουμε, δεν έχει υπάρξει στην ιστορία του Τύπου, σε όλο τον κόσμο, μικρότερος εκδότης από σένα. Ο μεγάλος εφευρέτης Τόμας Έντισον έβγαλε τον *Εβδομαδιαίο Κήρυκα* μέσα στη σκευοφόρο ενός τρένου. Ξεκίνησε όμως σε λίγο μεγαλύτερη ηλικία απ' ό,τι εσύ...»

Όλοι οι χωρικοί άκουγαν εντυπωσιασμένοι. Ο Ηλίας είχε συγκινηθεί – ένας κόμπος τού έσφιγγε το λαιμό. Προσπάθησε να κρύψει τη συγκίνησή του και είπε:

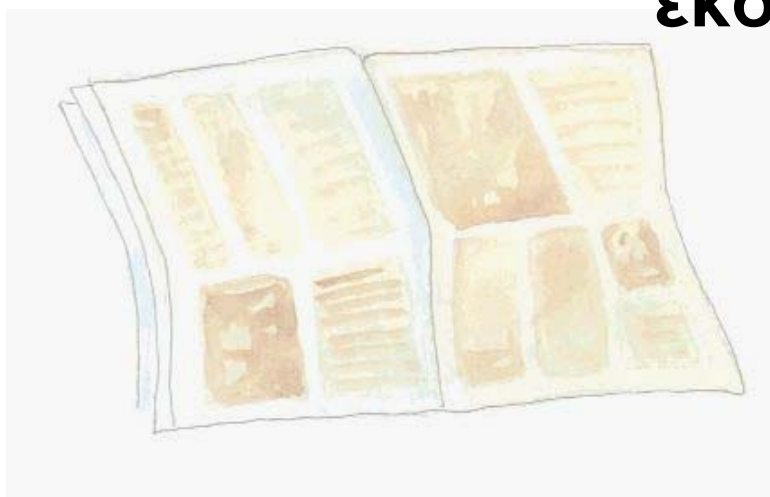
«Όμως ο Έντισον σε ηλικία δώδεκα χρονών έβγαζε μια επαγγελματική εφημερίδα. Εγώ ούτε τυπογραφείο δεν έχω δει! Ο Ψύλλος δεν είναι εφημερίδα, είναι

ένα όνειρο, είναι τα ταξίδια που θέλω να κάνω...»

«Ο Ψύλλος είναι η πιο αγνή εφημερίδα. Είναι η μαγεία!...» του 'πε η Απριλιάνα. Και, βγάζοντας δύο πακέτα από την τσάντα της, του τα πρόσφερε. «Είναι δώρα που σου προσφέρουν όλοι οι συντάκτες της εφημερίδας που εργάζομαι. Είναι συμβολικά: στιλό και δημοσιογραφικό χαρτί...»

Ο Ηλίας δεν μπόρεσε άλλο να κρύψει τη συγκίνησή του – ξέσπασε σ' ένα λυτρωτικό κλάμα.

Δημήτρης Σπύρου, *Ο Ψύλλος*, εκδ. Πατάκη, 1995

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Πώς αντιμετωπίζει η δημοσιογράφος το μικρό εκδότη;

- Για την απάντησή σας, στηριχτείτε σε φράσεις του κειμένου.

2 Τι εννοεί ο Ηλίας όταν λέει: «Ο Ψύλλος δεν είναι εφημερίδα, είναι ένα όνειρο, είναι τα ταξίδια που θέλω να κάνω...»; • Εσείς έχετε αισθανθεί κάτι ανάλογο συμμετέχοντας στην έκδοση μιας εφημερίδας;

Κείμενο 4 [Τι είμαστε;]

“ΠΑΡΕ” – “ΑΓΟΡΑΣΕ” –
“ΦΑΕ”, “ΔΟΚΙΜΑΣΕ”
...ΕΕΕΕΕΕΕ! ΤΙ ΝΟΜΙ-
ΖΟΥΝ ΟΤΙ ΕΙΜΑΣΤΕ;

Quino, *Μαφάλντα*, αρ. 12, μτφρ.
Κατερίνα Χριστοδούλου,
εκδ. Ars Longa, 1989

Ερώτηση κατανόησης

- Γιατί η Μαφάλντα θυμώνει και κλείνει την τηλεόραση και γιατί σε λίγο την ξανανοίγει;

B ΟΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

B1 Οι αντωνυμίες

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε τις παρακάτω φράσεις στα κείμενα και βρείτε ποιες λέξεις αντικαθιστούν αυτές που υπογραμμίζονται:

- Τα πρόσωπά της γίνονται δικά μας. (κείμεν. 1)
- Εκείνη τη στιγμή νιώθετε να αποδέχεστε αυτό που σας δίνουν; Με άλλα λόγια, παγιδεύεστε κι εσείς από τη δύναμη του Μέσου; (κείμεν. 2)

2. Ποια συντακτική θέση έχουν οι αντωνυμίες στις παραπάνω προτάσεις;

Διαβάζω και γράφω

1. Θυμηθείτε τα είδη των αντωνυμιών διαβάζοντας το βιβλίο της γραμματικής.

2. Στο παρακάτω απόσπασμα υπογραμμίστε τις αντωνυμίες.

• Έπειτα ξαναγράψτε τις φράσεις βάζοντας στη θέση των αντωνυμιών τις λέξεις που αυτές αντικαθιστούν. • Τι συμπεραίνετε για την αξία της χρήσης των αντωνυμιών στο λόγο μας;

– *Εμείς, πιστοί απέναντί της, της αφιερώνουμε τουλάχιστον δύο ώρες τη μέρα, αφού τη θεωρούμε το σημαντικότερο μέσο ψυχαγωγίας.*
(κείμεν. 1)

.....
.....

.....
.....

3. Σημειώστε τη συντακτική θέση των αντωνυμιών στις παρακάτω προτάσεις:

- *Μήπως σας θυμίζει κάτι αυτό;* (κείμεν. 1)
- *Τα πρόσωπά της γίνονται δικά μας.* (κείμεν. 1)

Μαθαίνω για τη σημασία και το συντακτικό ρόλο των αντωνυμιών

- ▶ **Αντωνυμίες, όπως δείχνει και η ετυμολογία της λέξης, είναι οι λέξεις που χρησιμοποιούμε αντί για ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα).**
- ▶ **Οι περισσότερες ανήκουν στα κλιτά μέρη του λόγου και λειτουργούν στην πρόταση όπως**

και τα ονόματα: είναι υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα, επιθετικοί προσδιορισμοί, γενικές προσδιοριστικές ή συνοδεύουν προθέσεις.

► Έχουμε οχτώ είδη αντωνυμιών: προσωπικές (*εμείς, το*), κτητικές (*δικά μας, μας*), αυτοπαθείς (*τον εαυτό μου*), οριστικές (*οι ίδιοι*), δεικτικές (*αυτό*), αναφορικές (*τα οποία, που*), ερωτηματικές (*ποιος*), αόριστες (*κάποιος*).

B2

Οι προσωπικές αντωνυμίες

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε τις προσωπικές αντωνυμίες στις παρακάτω προτάσεις.

- Ποιοι είναι δυνατοί και ποιοι αδύνατοι τύποι;
- Ποια συντακτική

**θέση έχουν μέσα στην πρόταση;
(Να θυμάστε ότι η προσωπική
αντωνυμία αντικαθιστά μόνο
ουσιαστικά, δεν μπαίνει σε θέση
επιθέτων.)**

**– Αυτό και μόνο το γεγονός δείχνει
πόσο πολύ έχει εισβάλει στη ζωή
μας μια οικιακή συσκευή, η οποία
όχι μόνο μας ψυχαγωγεί, αλλά μας
πληροφορεί, μας μαθαίνει, μας
δείχνει πώς θα είμαστε στον αφρό
των ημερών. (κείμεν. 1)**

**– Και, βγάζοντας δύο πακέτα από
την τσάντα της, του τα πρόσφερε.
(κείμεν. 3)**

– Εσείς βλέπετε τηλεόραση; (κείμεν. 2)

**– Εγώ ούτε τυπογραφείο δεν έχω
δει! (κείμεν. 3)**

**2. Διαβάστε τις δύο τελευταίες
προτάσεις της πρώτης άσκησης
χωρίς τις προσωπικές αντωνυμίες.**

- Ποια διαφορά έχουν οι νέες προτάσεις από τις προηγούμενες;

3. Με βάση όσα διαπιστώσατε στην προηγούμενη άσκηση, μπορείτε να πείτε πότε χρησιμοποιείται ο αδύνατος και πότε ο δυνατός τύπος της προσωπικής αντωνυμίας;

4. Διαβάστε τις προτάσεις και πείτε σε ποιες περιπτώσεις τα: *το, την, του, της* είναι άρθρα και σε ποιες αντωνυμίες.

- Τι συνοδεύουν όταν είναι άρθρα;
- Τι συνοδεύουν όταν είναι αντωνυμίες;

– Κυρίως έχει αλλάξει η σχέση μας με αυτό το μέσο που οι ειδικοί το αποκαλούν το κατεξοχήν Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας ή Ενημέρωσης. (κείμεν. 1)

– Ένας κόμπος τού έσφιγγε το λαιμό. Προσπάθησε να κρύψει τη συγκίνησή του. (κείμεν. 3)

- **Εγώ κάθε άλλο παρά σοβαρά την παίρνω. (κείμεν. 2)**
- **Ο Ηλίας χαμογέλασε και της έδωσε διστακτικά το χέρι του. (κείμεν. 3)**

Διαβάζω και γράφω

1. Διαβάστε τις προτάσεις και σημειώστε δίπλα σε κάθε πρόταση γιατί χρησιμοποιήθηκε ο δυνατός τύπος της προσωπικής αντωνυμίας.

- **Με άλλα λόγια, παγιδεύεστε κι εσείς από τη δύναμη του Μέσου; (κείμεν. 2)**
- **Αυτοί οι καταραμένοι ξέρουν καλά ότι εμείς δεν το ξέρουμε. (κείμεν. 4)**
.....
- **Ας μετατρέψουμε αυτό το μαγικό κουτί σε εργαλείο γνώσης και γνωριμίας με τον Άλλο, τον Κόσμο έξω και γύρω από εμάς. (κείμεν. 1) .**

.....

2. Υπογραμμίστε τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας. • Σημειώστε σε ποια από τις προτάσεις επαναλαμβάνει αυτό που έχει γραφεί προηγουμένως και σε ποια προαναγγέλλει αυτό που θα γραφεί παρακάτω.

– Από τη στιγμή που το γνωρίζει αυτό ένας τηλεθεατής όπως εγώ, μπορεί να παρακολουθεί άφοβα τηλεόραση. (κείμεν. 2)

– Γι' αυτό και ένα καλό ρεπορτάζ εφημερίδας το εμπιστεύομαι πολύ περισσότερο από τις ειδήσεις στην τηλεόραση. (κείμεν. 2)

– Όποτε όμως η τηλεόραση προσπαθεί να το παίξει σοβαρή... (κείμεν. 2)

Μαθαίνω για τους **δυνατούς**
και τους **αδύνατους** τύπους
των προσωπικών
αντωνυμιών

► Οι δυνατοί τύποι των προσωπι-
κών αντωνυμιών συνηθίζονται:

α. Όταν βρίσκονται μόνοι τους στο
λόγο: – *Ποιον ρώτησες;* – *Εσένα.*

β. Όταν θέλουμε να τονίσουμε κάτι:
Εσείς βλέπετε τηλεόραση;

γ. Όταν θέλουμε να ξεχωρίσουμε
κάτι από τα άλλα, να εκφράσουμε
αντίθεση: *Αυτοί οι καταραμένοι ξέ-
ρουν καλά ότι εμείς δεν το ξέρουμε.*

δ. Συχνά όταν συνοδεύονται με
προθέσεις: *...τον Κόσμο έξω και
γύρω από εμάς.*

Διαφορετικά χρησιμοποιούμε τους
αδύνατους τύπους που είναι και
συχνότεροι.

► Πολλές φορές ένα όνομα που ειπώθηκε ξαναλέγεται με τον αντίστοιχο αδύνατο τύπο της τριτοπρόσωπης προσωπικής αντωνυμίας. Σ' αυτή την περίπτωση η αντωνυμία λέγεται επαναληπτική: *...αυτό το μέσο που οι ειδικοί το αποκαλούν...*

Όταν η αντωνυμία προαναγγέλλει κάτι που θα ειπωθεί αμέσως μετά, λέγεται προληπτική: *Από τη στιγμή που το γνωρίζει αυτό ένας τηλεθεατής...*

Κείμενο 5 [Η τεχνική του αντιπερισπασμού στον τομέα της πληροφόρησης]

Οι ειδήσεις ποικίλης ύλης είναι ειδήσεις αντιπερισπασμού.

Οι ταχυδακτυλουργοί έχουν μια βασική αρχή, η οποία συνίσταται στο να αποσπούν την προσοχή σε κάτι άλλο από αυτό που κάνουν. Ένα μέρος της συμβολικής δράσης της τηλεόρασης, για παράδειγμα στο επίπεδο της πληροφόρησης, συνίσταται στην απορρόφηση της προσοχής σε ειδήσεις οι οποίες από τη φύση τους ενδιαφέρουν όλο τον κόσμο, οι οποίες [...] δεν πρέπει, όπως λέγεται, να σοκάρουν κανέναν, με τις οποίες δε

διακυβεύεται κάτι, οι οποίες δε
διχάζουν, οι οποίες επιτυγχάνουν
τη συναίνεση, οι οποίες
ενδιαφέρουν όλο τον κόσμο αλλά
με τρόπο τέτοιο ώστε να μη θίγουν
τίποτε το σημαντικό. [...] Κι αν
χρησιμοποιούνται τόσο πολύτιμα
λεπτά για να ειπωθούν πράγματα
τόσο ευτελή, είναι επειδή αυτά τα
τόσο ευτελή είναι στην
πραγματικότητα πολύ σημαντικά,
εφόσον κατορθώνουν να
αποκρύψουν πολύτιμα πράγματα.

Pierre Bourdieu, *Για την τηλεόραση*,
μτφρ. Αλεξάνδρα Σωτηρίου, Καίτη
Διαμαντάκου, εκδ. Πατάκη, 1998

Ακούω και μιλώ

1. Στο κείμενο 3 εντοπίστε τις
αντωνυμίες, πείτε σε ποιο είδος

ανήκουν και βρείτε το συντακτικό ρόλο τριών από αυτές.

2. Ξαναδιαβάστε το απόσπασμα του κειμένου 5: Ένα μέρος... τίποτε το σημαντικό αντικαθιστώντας την αντωνυμία ο οποίος, η οποία, το οποίο με το που. • Σε ποια περίπτωση δεν μπορείτε να κάνετε την αντικατάσταση;

Διαβάζω και γράφω

1. Στο κείμενο 5 υπογραμμίστε τις αντωνυμίες που ανήκουν στα παρακάτω είδη και κατατάξτε τις στον πίνακα:

Κτητικές	Δεικτικές	Αναφορικές	Αόριστες

2. Οι αναφορικές αντωνυμίες εισάγουν αναφορικές προτάσεις. Στο κείμενο 5 βρείτε και υπογραμμίστε προτάσεις που εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες.

- Βάλτε σε κύκλο τη λέξη στην οποία αναφέρεται καθεμία από αυτές τις αντωνυμίες.**

3. Γράψτε μερικές προτάσεις για τις εφημερίδες ή τα περιοδικά που διαβάζετε χρησιμοποιώντας την

αντωνυμία ο οποίος, η οποία, το οποίο. Ο διπλανός σας να αντικαταστήσει όσες από αυτές τις αντωνυμίες μπορεί με το αναφορικό που.

Μαθαίνω για τις άλλες αντωνυμίες

► Η αόριστη αντωνυμία ένας, μία, ένα αντικαθιστά ουσιαστικά και εμφανίζεται μόνη της στην πρόταση. → π.χ. Ο ένας έπαιρνε τη συνέντευξη και ο άλλος τραβούσε φωτογραφίες.

Δεν πρέπει να συγχέεται με το αόριστο άρθρο που συνοδεύει ουσιαστικά και με το αριθμητικό που αντιδιαστέλλει τη μονάδα με τα πολλά.

► Η αναφορική αντωνυμία ο οποίος, η οποία, το οποίο συχνά αντικαθίσταται από το αναφορικό που.

Όταν όμως συνοδεύει πρόθεση, δεν μπορεί να αντικατασταθεί.

4. Βάλτε ένα ✓ στο σωστό χαρακτηρισμό για κάθε φράση:

– αξίζει *ΤΟΝ* κόπο:

άρθρο αντωνυμία

– να *ΤΟ* παίξει σοβαρή:

άρθρο αντωνυμία

– *μια* στις τόσες:

αντωνυμία αριθμητικό

– η βασική δουλειά *της*:

προσωπική κτητική

– Να *τος*!:

αντωνυμία άρθρο

– *ένας* τηλεθεατής όπως εγώ:

αντωνυμία άρθρο

– *σας* δίνουν:

προσωπική κτητική

Κείμενο 6 [Πολίτικη κουζίνα]

2003 (Έγχρ.) 108΄

Ελληνική ταινία σε σκηνοθεσία Τάσου Μπουλμέτη, με τους: Γιώργο Χωραφά, Ιεροκλή Μιχαηλίδη, Στέλιο Μάινα, Ρένια Λουιζίδου, Ταμέρ Καραντάλ, Τάσο Μπαντή. Ο Φάνης, Πολίτης στην καταγωγή και αστροφυσικός στο επάγγελμα, ξαναγυρίζει στην Πόλη ύστερα από τριάντα χρόνια, για να δει τον άρρωστο παππού του. Το ταξίδι δίνει την αφορμή για αναδρομή στο παρελθόν, όταν ως παιδί στην Πόλη μάθαινε τα μυστικά της μαγειρικής από τον παππού του

και ζούσε τον πρώτο έρωτα με τη μικρή Σαϊμέ. Μνήμες από την Πόλη, χιούμορ, συγκίνηση, γαστρονομία και φιλοσοφία της ζωής. Εντυπωσιακή παραγωγή, με πολύ καλές ερμηνείες, ιδιαίτερα από τον Ιεροκλή Μιχαηλίδη.

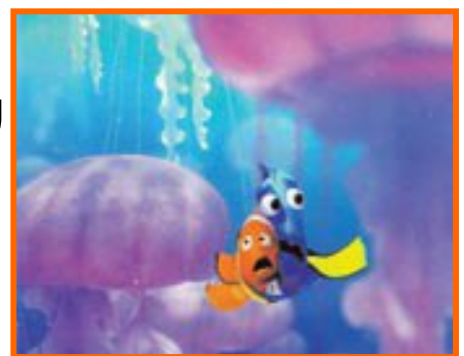
περ. *Αθηνόραμα*, Οκτώβριος 2003

Κείμενο 7 [Ψάχνοντας το Νέμο]

2003 (Έγχρ.) 104΄

Αμερικανική ταινία σε σκηνοθεσία Άντριου Στάντον. Ο Νέμο, ένα τροπικό ψαράκι, ξεφεύγει από τον

υπερπροστατευτικό πατέρα του για να καταλήξει στο ενυδρείο ενός οδοντίατρου. Ο πατέρας του, παρέα

με την Ντόρι, ένα ψάρι με κενά μνήμης, διασχίζει όλο τον ωκεανό προς αναζήτησή του. Η ωραιότερη ψηφιακή ταινία της συνεργασίας Ρίχαρ και Ντίσνεϊ.

περ. Αθηνόραμα, Οκτώβριος 2003

Ακούω και μιλώ

1. Βρείτε τις λέξεις σκηνοθεσία, αστροφυσικός (κείμεν. 6) και υπερπροστατευτικός (κείμεν. 7).

• Ποια είναι τα συνθετικά της καθεμιάς; • Μπορείτε να σκεφτείτε και άλλες λέξεις που να περιέχουν ένα από αυτά τα συνθετικά;

2. Εντοπίστε τη λέξη ψαράκι στο κείμενο 7. • Βρείτε στο ίδιο κείμενο τη λέξη από την οποία παράγεται η λέξη αυτή. • Με ποιον τρόπο παράγεται; • Ξέρετε άλλες λέξεις

που σχηματίζονται από τη λέξη αυτή;

Μαθαίνω για τις ετυμολογικές οικογένειες λέξεων

► Οι λέξεις που σχηματίστηκαν από την ίδια απλή λέξη είτε με παραγωγή είτε με σύνθεση ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων και λέγονται συγγενικές.

μονογράφω		αλληλογραφώ
περιγραφή		καταγραφή
καλογραμμένος		γραφολόγος
γραφείο	γράφω	αντιγραφή
τοιχογραφία		γράψιμο
αναγράφω	γραφή	εγγραφή
τυπογράφος	άγραφος	γράμμα
γραφομηχανή		συγγραφέας

Διαβάζω και γράφω

Στα παραπάνω κείμενα υπάρχουν οι λέξεις *χρόνια*, *ζωής* (κείμ. 6), και *ωκεανός* (κείμ. 7). Ψάξτε στο λεξικό σας και στα βιβλία σας να βρείτε παράγωγες και σύνθετες λέξεις που σχηματίζονται από αυτές τις απλές λέξεις.

Οργανώστε τες σε τρεις ομάδες: η μία ομάδα να περιλαμβάνει τις παράγωγες, η δεύτερη τις σύνθετες που χρησιμοποιούν την καθεμία από αυτές τις λέξεις ως πρώτο συνθετικό και η τρίτη ομάδα τις σύνθετες που τις χρησιμοποιούν ως δεύτερο συνθετικό (δείτε το παράδειγμα).

	παράγωγες	ως α' συνθετικό	ως β' συνθετικό
χρόνος	χρονικός	χρονολογία	δίχρονος
ζωή			
ωκεανός			

1. Συγκεντρώστε από τα τρία πρώτα κείμενα λέξεις που αναφέρονται στην τηλεόραση και στις εφημερίδες και χωρίστε τες σε δύο ομάδες, μία για την τηλεόραση και μία για τον Τύπο.

Τηλεόραση	Τύπος

2. Στον προηγούμενο πίνακα εντάξτε και τις επόμενες λέξεις. (Πολλές από αυτές ταιριάζουν και στις δύο στήλες.)

αγγελία, συνέντευξη, άρθρο, τηλεπαρουσιάστής, περιοδικό, ρεπόρτερ, εκπομπή, ανταποκριτής, συνδρομητής, χρονογράφημα, στήλη, εικονολήπτης, κυκλοφορία, ελευθεροτυπία, πρωτοσέλιδο

3. Από το κείμενο 2 του Τετραδίου Εργασιών συγκεντρώστε όσες λέξεις αναφέρονται στο διαδίκτυο. Έπειτα προσθέστε και όσες άλλες εσείς γνωρίζετε.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Σχηματίστε στην τάξη έναν κατάλογο με ξένες λέξεις που δεν έχουν ενταχθεί στο κλιτικό σύστημα της Ελληνικής και αναφέρονται στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (π.χ. ρεπόρτερ).

Ε

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ

Κείμενο 8 [Στατιστικός πίνακας αναγνωστών εφημερίδων στην Ελλάδα]

Ποσοστό του πληθυσμού που διαβάζει τουλάχιστον μία εφημερίδα

ΣΥΝΟΛΟ

54,6%

ΗΛΙΚΙΑ

13-17

45,4%

18-24

52%

25-34

59,6%

35-44

62,3%

45-54

58,4%

55-70

47,2%

ΜΟΡΦΩΣΗ

ΑΝΩΤΕΡΗ

72,3%

ΜΕΣΗ

58%

ΚΑΤΩΤΕΡΗ

37,6%

Ένας στους δύο Έλληνες διαβάζει τακτικά τουλάχιστον μία εφημερίδα, με χαμηλότερη επίδοση αναγνωσιμότητας εκείνη των νεότερων (45,4%) και υψηλότερη εκείνη των πολιτών ανάμεσα στα πρώτα και στα δεύτερα -άντα (62,3%).

Αυτά είναι μερικά από τα συμπεράσματα της πανελλαδικής έρευνας αναγνωσιμότητας «Bari Resort» από τις 13 Οκτωβρίου ως τις 21 Δεκεμβρίου του 2003 και από τις 5 Ιανουαρίου ως την 1η Φεβρουαρίου του 2004.

Το 54,6% του πληθυσμού διαβάζει σε τακτική βάση τουλάχιστον μία εφημερίδα.

Το χαμηλότερο ποσοστό αναγνωστών συναντούμε στις ηλικίες 13 έως 17 ετών (45,4%) και ακολουθούν οι γηραιότεροι, 55 έως

70 ετών (47,2%). Το καλύτερο ποσοστό έχουν οι μεταξύ των 35 και των 44 ετών (62,3%), ενώ καλοί φίλοι της έντυπης ενημέρωσης είναι και όσοι βρίσκονται στα 25 έως τα 34 έτη (59,6%).

Όσοι έχουν ανώτερη μόρφωση διαβάζουν τουλάχιστον μία εφημερίδα (72,3%) και ακολουθούν οι πολίτες με μέση μόρφωση (58%) και με κατώτερη (37,6%).

Τακτικότεροι και πιστότεροι αναγνώστες αναδεικνύονται οι άντρες (63,5%) αφήνοντας πολύ πίσω τις γυναίκες με ποσοστό 46%.

Τουλάχιστον μία εφημερίδα διαβάζουν αρκετοί Αθηναίοι (62,9%), όπως και Θεσσαλονικείς (57%). Στα αστικά κέντρα άνω των 50.000 χιλιάδων κατοίκων μειώνεται κάπως

το ποσοστό (54,6%), όπως και στα λοιπά αστικά (51,7%). Το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφεται στις ημιαστικές περιοχές (40,7%).

Χρήστος Ξανθάκης, «Ποσοστό του πληθυσμού που διαβάζει τουλάχιστον μία εφημερίδα», εφημ. *ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*, 28/3/04

Ακούω και μιλώ

1. Πληροφορήστε τους συμμαθητές σας αφού προσέξετε ιδιαίτερα τα ιστογράμματα: Ποιες ηλικίες Ελλήνων διαβάζουν περισσότερο εφημερίδες; • Υπάρχουν διαφορές στην ανάγνωση εφημερίδων ανάλογα με το επίπεδο μόρφωσης;
2. Πληροφορήστε έναν άνθρωπο μεγαλύτερης ηλικίας (τους γονείς σας

ή συγγενικό σας πρόσωπο) πώς μπορεί να ενημερωθεί από το διαδίκτυο (μέσω μιας δικτυακής πύλης) ή να ακούσει ραδιόφωνο μέσω του διαδικτύου.

Διαβάζω και γράφω

1. Το χαμηλότερο ποσοστό αναγνωστών συναντούμε στις ηλικίες 13 έως 17 ετών. Υποθέστε ότι σας ζητούν με βάση τις γνώσεις και την εμπειρία σας να γράψετε ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα (2-3 παραγράφων) στο οποίο θα δικαιολογείτε το γεγονός ότι οι νέοι αυτής της ηλικίας δε διαβάζουν εφημερίδες.

• Αναζητήστε υλικό σε διάφορους τομείς.

π.χ.

→ Σχολείο

→ Μ.Μ.Ε.– τηλεόραση

- **Οργανώστε το υλικό σας σε παραγράφους με θεματική πρόταση, λεπτομέρειες (αιτιολόγηση, παραδείγματα) και κατακλείδα.**

2. Συμμετέχετε σε μια συζήτηση στην οποία εσείς και οι συμμαθητές σας κατηγορείτε συνεχώς την ελληνική τηλεόραση για τα προγράμματά της. Αποφασίζετε να γράψετε ως συμβούλιο της τάξης μια επιστολή διαμαρτυρίας προς τους διευθυντές των σημαντικότερων τηλεοπτικών σταθμών.

Η επιστολή μπορεί να έχει την εξής μορφή:

Πρόλογος	<ul style="list-style-type: none"> → Προσφώνηση → Λόγος αποστολής της επιστολής
Κύριο θέμα	<ul style="list-style-type: none"> → Περιγραφή της κατάστασης στα δελτία ειδήσεων, παραδείγματα → Περιγραφή της κατάστασης σε άλλα είδη εκπομπών (π.χ. ριάλιτι)
Επίλογος	<ul style="list-style-type: none"> → Ενδεικτικές προτάσεις για βελτίωση – αλλαγή των προγραμμάτων → Επιφώνηση

Προσοχή: Το ύφος του κειμένου πρέπει να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο

(επιλογή κατάλληλων λέξεων, χρήση της στίξης κτλ.) ώστε να φαίνεται η διαμαρτυρία σας.

▲ Διαθεματική εργασία

«Το γεγονός της εβδομάδας για τη χώρα μας»

► Συζητήστε ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο γεγονός και αιτιολογήστε την επιλογή σας. Στη συνέχεια να συνεργαστείτε για τη συγκέντρωση ενημερωτικού υλικού από διάφορες πηγές:

1. Κείμενα (ρεπορτάζ, άρθρα) από τις ημερήσιες και εβδομαδιαίες εφημερίδες

2. Σκίτσα και σατιρικά σχόλια από εφημερίδες

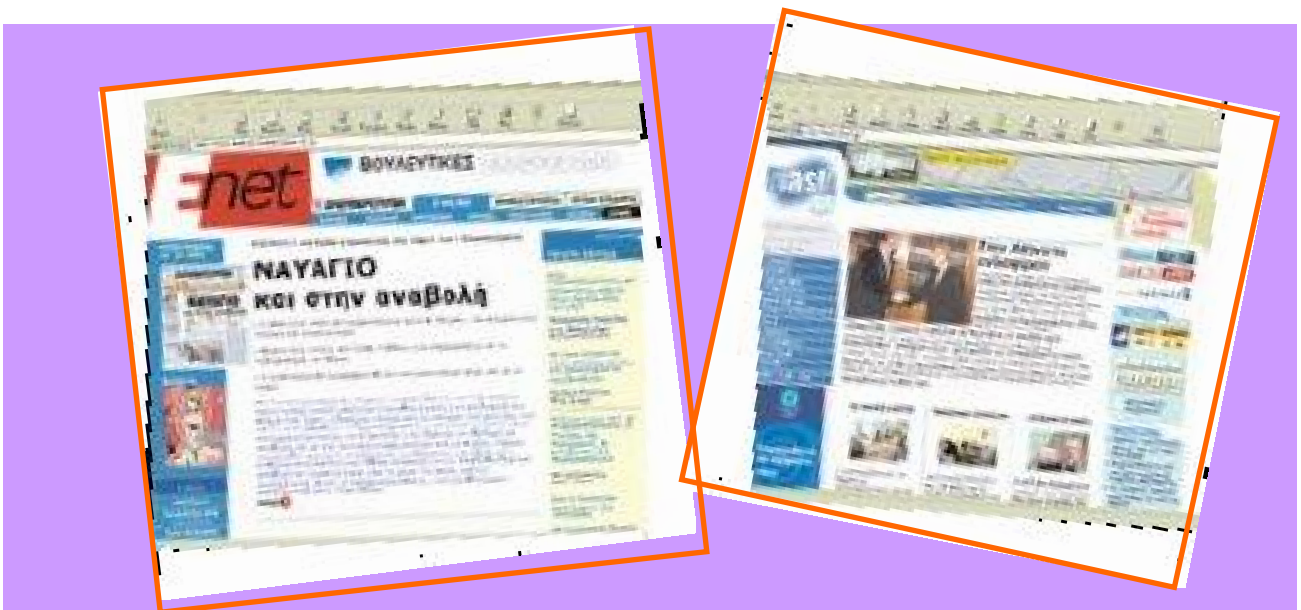
ή περιοδικά (ένθετα σε εφημερίδες)

3. Φωτογραφικό και άλλο οπτικοακουστικό υλικό από το διαδίκτυο

4. Αποσπάσματα από τις τηλεοπτικές ειδήσεις ή εκπομπές

5. Αποσπάσματα από ραδιοφωνικές εκπομπές.

► Συγκρίνετε τον τρόπο παρουσίασης του γεγονότος και να επιλέξετε το μέσο που, κατά τη γνώμη σας, έχει τη μεγαλύτερη αξιοπιστία σήμερα.

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα μιλήσουμε και θα γράψουμε για προβλήματα της καθημερινής ζωής τα οποία μας απασχολούν όλους.

Θα γνωρίσουμε σε κατάλληλα κείμενα τα είδη των επιρρηματικών προσδιορισμών.

Θα κατανοήσουμε τους τρόπους παραγωγής επιρρημάτων.

Θα μάθουμε να συνδέουμε τις προτάσεις και τις παραγράφους των κειμένων που γράφουμε με τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις και φράσεις

Θα ασκηθούμε στη σύνταξη ποικίλων κειμένων επιλέγοντας κάθε φορά το κατάλληλο επίπεδο ύφους.

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

1. Ηλεκτρονικές διευθύνσεις των ελληνικών εφημερίδων

**π.χ www.enet.gr –
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
www.kathimerini.gr
– **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ****

2. Ηλεκτρονικές διευθύνσεις ξένων εφημερίδων

π.χ www.nytimes.com –New
York Times**
www.liberation.com
–**Liberation****

ή από μηχανή αναζήτησης:

www.onlinenewspapers.com

3. Διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία

**π.χ www.amna.gr – Αθηναϊκό
Μακεδονικό Πρακτορείο ειδήσεων
www.reuters.com
– Πρακτορείο Ρόιτερς**

4. Ελληνικά και διεθνή τηλεοπτικά δίκτυα

π.χ www.ert.gr – ΕΡΤ

π.χ. www.bbc.co.uk –BBC

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ’ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

► Οι αντωνυμίες λειτουργούν μέσα σε μια πρόταση ως:

.....,

.....,

.....,

► Δικαιολογήστε τη χρήση των δυνατών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας στις παρακάτω προτάσεις:

α. – *Ποιον συνάντησε ο πατέρας μου; – Εμένα.*

β. *Εσείς αγαπάτε τον κινηματογράφο;*

γ. Εσείς το γνωρίζετε, αλλά εμάς δε μας πληροφόρησε κανείς.

δ. Συνήθισε από εμάς να ακούει ραδιόφωνο.

► Οικογένεια λέξεων αποτελούν οι λέξεις που

.....

7η ενότητα

ΒΙΩΝΟΝΤΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

Α ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1 Ρινοκερίτις!...

Εάν ο Ιονέσκο στο θέατρο του «παραλόγου» έγραψε τον *Ρινόκερο*, εμείς στην Ελλάδα –στη σύγχρονη Ελλάδα– παίζουμε το έργο στ' αλήθεια.

Γιατί, πράγματι, έχουμε κατακτήσει μια χώρα γεμάτη από ρινόκερους. Από παχύδερμα που δεν ενοχλούνται από τίποτα, που δεν ενδιαφέρονται για τίποτα και που ζουν μόνον για την τροφή τους. Το τραγικό δε είναι ότι κάθε μέρα βλέπουμε γύρω μας τους ρινόκερους να πληθαίνουν και κάθε μέρα βλέπουμε τους ανθρώπους μας να γίνονται και αυτοί ρινόκεροι.

Με μια μόνον διαφορά: στην ταχύτητα μεταμορφώσεώς τους. Γιατί άλλοι γίνονται ρινόκεροι σε λίγες μέρες και άλλοι χρειάζονται μερικά χρόνια για να μεταμορφωθούν στα παχύδερμα αυτά.

Η ρινοκερίτις αυτή –γιατί για ασθένεια πρόκειται– είναι επιδημική και μεταδίδεται από... τα «μίντια». Τα οποία έχουν κατορθώσει να δημιουργήσουν το κατάλληλο «περιβάλλον», ώστε όχι μόνον να αναπτύσσονται τα μικρόβια της ρινοκερίτιδος, αλλά και –που είναι και το τραγικότερο– να μεταδίδονται και νά διαχέονται σε όλη τη χώρα. Και ενώ στα παλιά χρόνια είχαν τα λοιμοκαθαρητήρια και την «καραντίνα», σήμερα δεν υπάρχει μέρος για να «κρυφτεί» κανείς και να γλυτώσει. Γιατί τα «μίντια» –και προ παντός τα ηλεκτρονικά–

περνάνε κάθε προστατευτικό φράγμα, κάθε τείχος και μεταφέρουν τον «ιό της ρινοκερίτιδος» παντού.

[...] Και φυσικά τα «μίντια» σκορπάνε αφειδώς μεγάλες δόσεις του «ιού». «Σίριαλ» –οι γνωστές «σαπουνόπερες»–, «talk shows», αγχωτικές ειδήσεις, καταστροφολογίες, σεξ σε όλες τις μορφές (ήπιο ή σκληρό), τηλεπαιχνίδια, «αθλητικές συναντήσεις», δημιουργούν το κατάλληλο περιβάλλον μέσα στο οποίο ο «ιός» αναπτύσσεται και μεταδίδεται, ενώ και ο οργανισμός των ανθρώπων εξασθενεί και γίνεται ευκολότερα ευάλωτος. Έτσι ο απλός πολίτης ζει συνεχώς σε ένα κλίμα αγωνίας, άγχους, αβεβαιότητας, βλέποντας γύρω του έναν κόσμο που του δημιουργούν τα «μίντια». Έναν

κόσμο φανταστικό, που είτε τον καλεί όπως η Κίρκη για να τον μεταβάλει σε χοίρο, είτε τον απωθεί και τον φοβίζει. Και στις δύο όμως περιπτώσεις τον αναγκάζει να στραφεί προς τον εαυτό του. Όχι, βέβαια, για να ενδοσκοπηθεί, αλλά για να «κουρνιαάσει». [...]

Πώς αντιμετωπίζεται, όμως, η ρινοκερίτις αυτή; Το πρόβλημα είναι όχι μόνον δύσκολο αλλά και άλυτο. Πώς θα μπορέσουμε δηλαδή να ξαναμεταμορφώσουμε τους ρινόκερους σε «ανθρώπους»; [...]

Στη ζοφερή αυτή προοπτική ένα μόνο μένει σε όσους δεν έχουν ακόμα προσβληθεί από τη «ρινοκερίτιδα». Να φωνάξουν και αυτοί όπως ο Μπερανζέ*: «Όχι, δεν θα συνθηκολογήσω! ΔΕΝ ΘΑ ΓΙΝΩ ΣΑΝ ΚΙ ΕΣΑΣ!»

*** Μπερανζέ: ήρωας στο έργο του Ιονέσκο *Ρινόκερος***

(Διατηρείται η ορθογραφία του συγγραφέα)

Κώστας Βούλγαρης, στο *Ένας αιώνας χρονογράφημα 1899-1999*, επιμ. Βασιλική Αλμπάνη, εκδ. Καστανιώτη, 1999

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποιο πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας ονομάζει ο χρονογράφος ρινοκερίτιδα; • Ποιοι και με ποιο τρόπο «μεταδίδουν την ασθένεια» της ρινοκερίτιδας;

2 Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί, κατά την άποψη του χρονογράφου, το δύσκολο αυτό πρόβλημα; • Ποια είναι η δική σας γνώμη;

3 Το κείμενο αυτό είναι χρονογράφημα. Εντοπίστε τα χαρακτηριστικά του χρονογραφήματος, αφού πρώτα διαβάσετε γι' αυτό το είδος κειμένου στο σχολικό λεξικό λογοτεχνικών όρων.

Κείμενο 2 [Πρωταθλητές στα τροχαία ατυχήματα!]

Μια από τις σημαντικότερες αιτίες θανάτου στη χώρα μας είναι τα τροχαία ατυχήματα, τα οποία συνεχώς αυξάνονται. Η Ελλάδα μαζί με την Πορτογαλία καταλαμβάνουν τις δύο πρώτες θέσεις ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον κατάλογο των θανάτων από

τα ατυχήματα αυτά. Για το λόγο αυτό τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αναφέρονται συχνά στους θανάτους που προκαλούνται από τροχαία ατυχήματα και ιδιαίτερα τα Σαββατοκύριακα όλου του χρόνου και σε περιόδους εορτών στις οποίες οι αργίες διαρκούν τρεις ή περισσότερες μέρες (Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Πάσχα, Δεκαπενταύγουστο κτλ.)

Τα τροχαία ατυχήματα, όμως, δεν συμβαίνουν μόνο την Παρασκευή, το Σάββατο και την Κυριακή. Συμβαίνουν, δυστυχώς, όλες τις μέρες της εβδομάδας και οι συνέπειές τους δεν είναι μόνο οι νεκροί επί τόπου αλλά και οι σοβαρά και οι ελαφρά τραυματισμένοι. Ένας, μάλιστα, αριθμός των βαριά τραυματισμένων πεθαίνει στα νοσοκομεία (λέγεται ότι ο αριθμός

αυτός είναι ίσος με εκείνον των νεκρών επί τόπου). Δεδομένου του οξύτατου δημογραφικού προβλήματος της χώρας και του γεγονότος ότι οι θάνατοι τα 3 από τα 4 τελευταία χρόνια ξεπέρασαν τις γεννήσεις, είναι ανάγκη να εξεταστούν αναλυτικότερα τα τροχαία ατυχήματα στη χώρα μας.

Πριν ασχοληθούμε με τα αίτια, θα εξετάσουμε τους βασικούς παράγοντες που εμπλέκονται στα τροχαία ατυχήματα. Οι παράγοντες αυτοί διακρίνονται σε πέντε ομάδες: τους οδηγούς, τους επιβάτες, τους πεζούς, το όχημα και την κατάσταση των δρόμων ή του καιρού.

Ο κυριότερος παράγοντας των τροχαίων ατυχημάτων είναι οι οδηγοί. Σχεδόν το 80% των τροχαίων ατυχημάτων οφείλονται σ' αυτούς και ακολουθούν σε

μεγάλη απόσταση οι πεζοί. Πολύ μικρότερο ρόλο παίζουν οι δρόμοι ή ο καιρός και ακόμα μικρότερο το όχημα και οι επιβάτες. Τα αίτια των τροχαίων ατυχημάτων που οφείλονται στους οδηγούς μπορούν να καταταγούν σε τρεις βασικές κατηγορίες:

- **Επιθετική ή επιδεικτική συμπεριφορά (παραβίαση προτεραιότητας, υπερβολική ταχύτητα, παραβίαση σηματοδότη, επιδεικτικοί ελιγμοί στη μέση του δρόμου κτλ.).**
- **Προκλητική παράβαση του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας – ΚΟΚ (κίνηση στο αντίθετο ρεύμα (!), αντικανονικό προσπέρασμα, μη οδήγηση στα δεξιά του δρόμου κτλ.).**
- **Απροσεξία ή αμέλεια (απόσπαση προσοχής οδηγού,**

οδήγηση σε κατάσταση μέθης κτλ.). Τόσο οι οδηγοί όσο και οι επιβάτες παραβαίνουν συστηματικά τον ΚΟΚ σε ό,τι αφορά τη ζώνη ασφαλείας και το κράνος. Η μεγάλη πλειονότητα των οδηγών και των επιβατών (σχεδόν το 80%) δε φορούσαν, δυστυχώς, ζώνη ασφαλείας ή κράνος όταν έγινε το τροχαίο ατύχημα.

Στην περίπτωση των πεζών παρατηρείται βιαστική ή απρόσεκτη συμπεριφορά ή παράβαση του ΚΟΚ. Για τους πεζούς, όμως, μπορεί να υπάρχουν ελαφρυντικά (π.χ. προβλήματα υγείας, γήρατος, έλλειψη συνοδού κτλ.). Φυσικά υπάρχει και σοβαρότατο έλλειμμα κυκλοφοριακής αγωγής, παρά τις κάποιες προσπάθειες που γίνονται

τελευταία προς την κατεύθυνση αυτή στα σχολεία.

Μανόλης Γ. Δρεπτάκης, «Οδηγοί: Φταίνε για το 80% των ατυχημάτων», αφιέρωμα «Τροχαία Ατυχήματα», εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*, 16/12/2000 (διασκευή)

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποιες είναι οι συνέπειες των τροχαίων ατυχημάτων στη χώρα μας;

2 Ποια είναι η ευθύνη των οδηγών στην πρόκληση τροχαίων ατυχημάτων;

Κείμενο 3 Η ντροπή των πλαστικών

Το καλοκαίρι φεύγει και εκτός από αναμνήσεις αφήνει πίσω του πολλά σκουπίδια σε θάλασσες και ακτές...

Τα χειρότερα, εφόσον χρειάζονται χρόνια για να «εξαφανιστούν», και δυστυχώς αυτά που συναντάμε συχνότερα, είναι οι πλαστικές σακούλες και τα μπουκάλια. Χιλιάδες από αυτά εγκαταλείπονται στις ακτές, «μνημεία» της παραμονής των λουομένων μετατρέποντας σε σκουπιδότοπους τις πανέμορφες ελληνικές παραλίες. Έπειτα ταξιδεύουν για χρόνια στις θάλασσες κάνοντας «παρέα» στα ψάρια ή μολύνοντας το βυθό. Άραγε είναι

**τόσο δύσκολο να μαζέψουμε,
φεύγοντας από την παραλία, το
μπουκάλι που ήπιαμε νερό;**

**Φυσικά δεν το σκεφτόμαστε
επειδή, σε μας τουλάχιστον, δεν
κοστίζει τίποτα. Ωστόσο, η κατα-
σκευή μιας πλαστικής σακούλας
κοστίζει 10 δραχμές. Στη Φύση
μάλιστα κοστίζει πολύ περισσό-
τερο, εφόσον οι πλαστικές σακού-
λες και τα μπουκάλια χρειάζονται
πάνω από τρία χρόνια για να
διαλυθούν μέσα στη θάλασσα. Σε
περίπτωση που το πλαστικό μείνει
θαμμένο σε στεγνό έδαφος «ζει»
έως και διακόσια χρόνια.**

**Αν λοιπόν χρειαζόταν να πλη-
ρώνουμε τις πλαστικές σακούλες
όσο πραγματικά κοστίζουν και
χρησιμοποιούσαμε τα πλαστικά
μπουκάλια είκοσι φορές –όσο
δηλαδή αντέχουν– όχι μόνο θα**

είχαμε λιγότερα πλαστικά σκουπίδια σε θάλασσες και ακτές αλλά και γενικότερα λιγότερα σκουπίδια. Έχει υπολογιστεί ότι ο συνολικός όγκος των σκουπιδιών με αυτό το τρόπο θα μειωνόταν κατά 3%.

περ. «ΟΙΚΟ», εφημ.
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 15/9/2002

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Ποια σκουπίδια επιβαρύνουν περισσότερο τις ακτές και γιατί;

2 Ποιους τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος προτείνει ο αρθρογράφος; • Εσείς τι θα μπορούσατε να προσθέσετε;

Κείμενο 4 [Ας αποβάσουμε το άγχος από τη ζωή μας]

Άγχος—Microsoft Internet Explorer

Address <http://www.kepka.org/Grk/Info/Health/hea012.htm>

kepka online the consumerland

ΚΕΡΚΑ Ενημέρωση Κοινωνία Πολιτισμός Αγοράσεις Βελτιώσεις Ευρώ

Home Webmaster English

Ενημέρωση: Υγεία: Άγχος

Άγχος

Μήπως δεν ξέρουμε... τι μας "φταίει";

Καταναλωτικά Βήματα - Τεύχος Απριλίου - Μαΐου 2004

- Νιώθουμε ενοχές, όταν χαλαρώνουμε;
- Νευρικοί, όταν δε βρισκόμαστε, διαρκώς, "εν δράσει";
- Μένουμε άγρυπνοι, ανησυχώντας, για την αυριανή ημέρα;
- Αισθανόμαστε σφιγμένοι, ειδικά, στο σβέρκο μας;
- Είμαστε ανυπόμονοι, ευέξαπτοι και διακόπτουμε τους άλλους, όταν μιλούν;
- Δυσκολευόμαστε να συγκεντρωθούμε και μας απασχολούν πολλά πράγματα;
- Καπνίζουμε ή τρώμε περισσότερο, τελευταία;

Ναρκωτικά
Φάρμακα
Αλλεργίες
Aids
Καρκίνος
Αισθητικές Παρεμβάσεις με τη χρήση laser
Γρίπη και ιώσεις
Στοματική Υγιεινή
Κάπνισμα
Καλλυντικά

κερκα

line

the consumerland

ΚΕΠΚΑ

Ενημέρωση

1

Θεσμικό Πλαίσιο

Υποστήριξη

Δημοσιεύσεις

Ημερολόγιο

Ευρώ

[Home](#)

[Webmaster](#)

[English](#)

[Εχρο 2008](#)

[Οδηγός του](#)

2

[Επικαιρότητα](#)

[Πολίτη](#)

[Υγεία](#)

[Διαφήμιση](#)

[Διατροφή](#)

[Ηλεκτρονικό](#)

[Περιβάλλον](#)

[Εμπόριο](#)

[Ενέργεια &](#)

[Internet](#)

[Καύσιμα](#)

[Τηλεπικοινωνίες](#)

[Αυτοκίνητο](#)

[Οικονομία](#)

[Καταναλωτής](#)

Άγχος

**Μήπως δεν ξέρουμε...
τι μας "φταίει";**

- **Νιώθουμε ενοχές, όταν χαλαρώνουμε;**
- **Νιώθουμε νευρικοί, όταν δε βρισκόμαστε, διαρκώς, «εν δράσει»;**
- **Μένουμε άγρυπνοι, ανησυχώντας, για την αυριανή ημέρα;**
- **Αισθανόμαστε σφιγμένοι, ειδικά, στο σβέρκο μας;**
- **Είμαστε ανυπόμονοι, ευέξαπτοι και διακόπτουμε τους άλλους, όταν μιλούν;**
- **Δυσκολευόμαστε να συγκεντρωθούμε και μας απασχολούν πολλά πράγματα;**

- Καπνίζουμε ή τρώμε περισσότερο, τελευταία;
- Τρώμε βιαστικά;
- Η ζωή μας φαίνεται γεμάτη κρίσεις και τσακωνόμαστε, συχνά;
- Δυσκολευόμαστε να πάρουμε αποφάσεις;
- Ενοχλούμαστε και απογοητευόμαστε, όταν οι άλλοι δεν κάνουν αυτό που θέλουμε;
- Νιώθουμε συχνά σφίξιμο στο στομάχι, το στόμα μας στεγνό, τις παλάμες μας ιδρωμένες; Την καρδιά μας να χτυπάει δυνατά;

Ναρκωτικά

Φάρμακα

Αλλεργίες

Aids

Καρκίνος

Αισθητικές

Παρεμβάσεις με τη χρήση laser

Γρίπη και

ιώσεις

Στοματική

Υγιεινή

Κάπνισμα

Καλλυντικά

4

Αν απαντήσαμε ΝΑΙ σε μερικές από τις παραπάνω ερωτήσεις, το άγχος μας βρίσκεται, μάλλον, σε αυξημένα επίπεδα. Κατά πάσα πιθανότητα, εργαζόμαστε πολύ, μας αρέσουν οι προκλήσεις και είμαστε φιλόδοξοι.

Τι είναι τελικά το άγχος;

Είναι υπερέκκριση ορμονών, που πλημμυρίζουν το αίμα μας, κάνουν την καρδιά μας να χτυπάει πιο έντονα και την αναπνοή μας να γίνεται βαριά. Ταυτόχρονα, σφίγγονται οι μύες μας. Όλος ο οργανισμός μας είναι έτοιμος για δράση. Το άγχος, σε φυσιολογικά επίπεδα, είναι απαραίτητο, γιατί μας κρατάει σε εγρήγορση. Όταν, όμως, είναι αυξημένο και το νιώθουμε έντονα σε μικρές καθημερινές καταστάσεις, όπως για παράδειγμα στο πρωινό μπουτιλιάρι-

σμα, τότε αυτή η υπερέκκριση των ορμονών του άγχους μπορεί να ανεβάσει την πίεση του αίματος και να προκαλέσει βλάβες σε όλο μας το σώμα και βέβαια στην καρδιά μας.

Αντιμετωπίζουμε το άγχος συνολικά

Ας ανακαλύψουμε ποιες καταστάσεις στη ζωή μας προκαλούν το μεγαλύτερο άγχος και ας προσπαθήσουμε να τις αντιμετωπίσουμε, θετικά. Όταν υπολογίζουμε το χρόνο που χρειαζόμαστε για να κάνουμε κάτι, ας φανούμε γενναιόδωροι! Ας δώσουμε λίγο περισσότερο χρόνο στον εαυτό μας, ώστε να μη χρειάζεται να πιεστούμε. Ας μάθουμε να λέμε ΟΧΙ σε ό,τι δε θέλουμε ή δεν προλαβαίνουμε να κάνουμε.

*Καταναλωτικά Βήματα, τεύχ.
Απριλίου-Μαΐου 2004 (διασκευή)*

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Με ποιους τρόπους εκδηλώνεται το άγχος στη ζωή μας; Σε ποιες καταστάσεις έχετε νιώσει εσείς έντονο άγχος;

2 Πώς μπορεί να αντιμετωπίσει κανείς το άγχος;

Φωτ/φία: Αναστασία
Μπάρδα

B ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΩΝ

Ακούω και μιλώ

1. Χρησιμοποιήστε τα επιρρήματα που θα εντοπίσετε στις παρακάτω προτάσεις για να συντάξετε δικές

σας προτάσεις που θα αναφέρονται σε σύγχρονα προβλήματα. • Ποια σημασία δίνει κάθε επίρρημα στην πρότασή σας;

• *Και φυσικά τα «μίντια» σκορπάνε αφειδώς μεγάλες δόσεις του ιού.* (κείμεν. 1)

• *Είναι ανάγκη να εξεταστούν αναλυτικότερα τα τροχαία ατυχήματα στη χώρα μας.* (κείμεν. 2)

• *Καπνίζουμε ή τρώμε περισσότερο τελευταία;* (κείμεν. 4)

• *Το καλοκαίρι φεύγει και εκτός από αναμνήσεις αφήνει πίσω του πολλά σκουπίδια σε θάλασσες και ακτές.* (κείμεν. 3)

2. Στις παρακάτω προτάσεις βρείτε άλλες λέξεις ή λεκτικά σύνολα που δείχνουν τόπο, χρόνο κτλ. και πείτε ποια μορφή έχει το καθένα (προθετικά σύνολα, προτάσεις κτλ.):

- **Προκλητική παράβαση του Κώδικα Οδικής κυκλοφορίας – ΚΟΚ (κίνηση στο αντίθετο ρεύμα (!), αντικανονικό προσπέρασμα, μη οδήγηση στα δεξιά του δρόμου κτλ.). (κείμεν. 2)**

- **Η μεγάλη πλειονότητα των οδηγών και των επιβατών δε φορούσαν δυστυχώς ζώνη ασφαλείας ή κράνος, όταν έγινε το τροχαίο ατύχημα. (κείμεν. 2)**

- **Έπειτα ταξιδεύουν για χρόνια στις θάλασσες κάνοντας «παρέα» στα ψάρια ή μολύνοντας το βυθό. (κείμεν. 3)**

- **Το τραγικό δε είναι ότι κάθε μέρα βλέπουμε γύρω μας τους ρινόκερους να πληθαίνουν. (κείμεν. 1)**

3. α. Στις παρακάτω προτάσεις βρείτε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και πείτε τη σημασία του καθενός.

- **Όχι, βέβαια, για να ενδοσκοπηθεί, αλλά για να «κουρνιαάσει». (κείμεν. 1)**
- **Εμείς στην Ελλάδα παίζουμε το έργο στ' αλήθεια. (κείμεν. 1)**
- **Στη φύση μάλιστα κοστίζει πολύ περισσότερο, εφόσον οι πλαστικές σακούλες και τα μπουκάλια χρειάζονται πάνω από τρία χρόνια για να διαλυθούν μέσα στη θάλασσα. (κείμεν. 3)**
- **Η Ελλάδα μαζί με την Πορτογαλία καταλαμβάνουν τις δύο πρώτες θέσεις ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον κατάλογο των θανάτων από τα ατυχήματα αυτά. (κείμεν. 2)**
- **Ας δώσουμε λίγο περισσότερο χρόνο στον εαυτό μας, ώστε να μη χρειάζεται να πιεστούμε. (κείμεν. 4)**
- **Πριν ασχοληθούμε με τα αίτια, θα εξετάσουμε τους βασικούς**

παράγοντες που εμπλέκονται στα τροχαία ατυχήματα. (κείμεν. 2)

β. Υπήρξε περίπτωση που χαρακτηρίσατε λανθασμένα αντικείμενο έναν επιρρηματικό προσδιορισμό;

• Προτείνετε τρόπους για να διακρίνονται.

Μαθαίνω ότι:

► Τα επιρρήματα λειτουργούν μέσα στην πρόταση ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί και δείχνουν τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, βεβαίωση, δισταγμό ή πιθανότητα, άρνηση.

► Ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται και:

1. προθετικά σύνολα,

π.χ. *στη χώρα μας*

2. απλή αιτιατική ή γενική
(σπανιότερα) ουσιαστικού, π.χ.
κάθε μέρα (μερικές φορές
διπλασιασμένη, π.χ. *πρωί πρωί*)

3. δευτερεύουσες επιρρηματικές
προτάσεις, π.χ. *πριν ασχοληθούμε
με τα αίτια*

4. επιρρηματικές μετοχές, π.χ.
μολύνοντας

5. συνδυασμός επιρρήματος με
προθετικό σύνολο ή δύο
επιρρημάτων μαζί, π.χ. *μέσα στην
ημέρα*

► Εκτός από τις παραπάνω
επιρρηματικές σημασίες ένας
επιρρηματικός προσδιορισμός
μπορεί να δείχνει και πολλές άλλες
όπως: *αιτία, σκοπό, αποτέλεσμα,
αναφορά, προϋπόθεση,*

εναντίωση ή παραχώρηση, αλλά και παρομοίωση, συνοδεία, ποσό κατά προσέγγιση, αφαίρεση κτλ.

Διαβάζω και γράφω

1. Υπογραμμίστε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς των προτάσεων και σημειώστε τη μορφή και τη σημασία τους (προσέξτε τη διαφορά των προθετικών συνόλων που είναι επιρρηματικοί προσδιορισμοί από αυτά που είναι αντικείμενα ή άλλοι συντακτικοί όροι):

• Για το λόγο αυτό τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αναφέρονται συχνά στους θανάτους που προκαλούνται από τροχαία ατυχήματα και ιδιαίτερα τα Σαββατοκύριακα όλου του χρόνου και σε περιόδους

εορτών. (κείμεν. 2)

• Το άγχος, σε φυσιολογικά επίπεδα, είναι απαραίτητο, γιατί μας κρατάει σε εγρήγορση. (κείμεν. 4)

2. Στους υπογραμμισμένους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του τόπου που ακολουθούν, σημειώστε την ειδικότερη σημασία που δηλώνει ο καθένας. (Οι σημασίες του τόπου είναι: στάση, κίνηση, προέλευση, διέλευση, κατεύθυνση, προορισμός)

• Έπειτα ταξιδεύουν για χρόνια στις θάλασσες. (κείμεν. 3)

• Άραγε είναι τόσο δύσκολο να μαζέψουμε, φεύγοντας από την παραλία, το μπουκάλι που ήπιαμε νερό; (κείμεν. 3)

• Τον αναγκάζει να στραφεί προς τον εαυτό του. (κείμεν. 1)

.....

- Σε περίπτωση που το πλαστικό μείνει θαμμένο σε στεγνό έδαφος «ζει» έως και διακόσια χρόνια. (κείμεν. 3)

3. Να βάλετε δίπλα σε κάθε επιρρηματικό προσδιορισμό τον αριθμό που αντιστοιχεί στην επιρρηματική σημασία του:

Προτάσεις

- *Σχεδόν το 80% (...) των τροχαίων ατυχημάτων οφείλονται σ' αυτούς.* (κείμεν. 2)
- *Τόσο οι οδηγοί όσο και οι επιβάτες παραβαίνουν συστηματικά τον ΚΟΚ σε ό,τι αφορά τη ζώνη ασφαλείας και το κράνος (...)* (κείμεν. 2)
- *Σήμερα (...) δεν υπάρχει μέρος, για να «κρυφτεί» κανείς (...).* (κείμεν. 1)

Αν λοιπόν χρειαζόταν (...) να πληρώνουμε τις πλαστικές σακούλες όσο πραγματικά κοστίζουν (...) και χρησιμοποιούσαμε τα πλαστικά μπουκάλια είκοσι φορές, θα είχαμε λιγότερα πλαστικά σκουπίδια. (κείμεν. 3)

- ***Το άγχος μας βρίσκεται, μάλλον, σε αυξημένα επίπεδα (...).*** (κείμεν. 4)

Επιρρηματικές σημασίες

- 1. σκοπός**
- 2. αναφορά**
- 3. ποσό κατά προσέγγιση**
- 4. χρόνος**
- 5. τόπος μεταφορικά**
- 6. προϋπόθεση**
- 7. ποσό**

4. Στο κείμενο 5 βρείτε τις σημασίες των επιρρηματικών προσδιορισμών. • Δώστε έναν άλλο τίτλο στο κόμικς που θα περιέχει επιρρηματικό προσδιορισμό.

Κείμενο 5 [Φάρμακο για τους κανονικούς!]

⊕ Φαρμακείο →

ΣΟΥ ΕΙΠΑ ΟΤΙ Ο ΜΠΑΜΠΑΣ ΜΟΥ ΠΗΓΕ ΣΤΟ ΓΙΑΤΡΟ;

ΣΤΟ ΓΙΑΤΡΟ;

**ΝΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟΥ ΔΩΣΕΙ
ΧΑΠΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΥΡΑ-
ΣΗ, ΤΗΝ ΑΝΗΣΥΧΙΑ, ΤΑ
ΝΕΥΡΑ, ΤΟ ΑΓΧΟΣ, ΤΗ
ΝΕΥΡΙΚΟΤΗΤΑ**

**ΑΛΛΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ
ΓΙΑΤΡΟ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
ΑΚΟΜΑ ΧΑΠΙ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ
ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ**

**Quino, *Μαφάλντα*, αρ. 12, μτφρ.
Κατερίνα Χριστοδούλου,
εκδ. Ars Longa, 1989**

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Ακούω και μιλώ

1. Δύο μαθητές να υποδυθούν δύο ανθρώπους-οδηγούς (δραματοποίηση) που συζητούν για τα τροχαία ατυχήματα και ο ένας συμπληρώνει τον άλλο με βάση τις φράσεις που υπάρχουν στις επόμενες στήλες. Συμπληρώστε τις προτάσεις της δεύτερης πρότασης σύμφωνα με το παράδειγμα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

Τα τροχαία ατυχήματα συνεχώς αυξάνονται.

Η αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων είναι συνεχής.

Τόσο οι οδηγοί όσο και οι επιβάτες παραβαίνουν συστηματικά τον ΚΟΚ [...].

Τόσο οι οδηγοί όσο και οι επιβάτες κάνουν παραβάσεις του ΚΟΚ.

[...] τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αναφέρονται συχνά στους θανάτους που προκαλούνται από τροχαία ατυχήματα [...]

Η αναφορά των μέσων ενημέρωσης στους θανάτους που προκαλούνται από τροχαία ατυχήματα είναι

Είμαστε ανυπόμονοι, ευέξαπτοι [...];

Αντιδρούμε πάντα και

Στην παραπάνω άσκηση τι μέρος του λόγου είναι οι λέξεις που συμπληρώσατε στη δεξιά στήλη;

• Τι μέρος του λόγου είναι οι λέξεις τις οποίες αντικατέστησαν;

2. Περιμένετε τα αποτελέσματα των εξετάσεων κι έχετε αγωνία.

Μοιραστείτε την αγωνία σας με το φίλο/τη φίλη σας, χρησιμοποιώντας τις παρακάτω λέξεις από τα κείμενά σας (είτε ως επίθετα ή μετοχές είτε ως επιρρήματα):

νευρικός, βιαστικά, δυνατά, ευέξαπτος, συστηματικά, ευκολότερα, συνεχώς, πολιτισμένες.

3. επί τόπου (κείμ. 2), για χρόνια (κείμ. 3) διά βίου: τι είδους επιρρηματική σχέση φανερώνουν οι εκφράσεις αυτές; • Από ποια μέρη του λόγου σχηματίζονται;

Μαθαίνω για τα παράγωγα επιρρήματα:

- ▶ Επιρρήματα παράγονται από επίθετα, μετοχές, αντωνυμίες και από άλλα επιρρήματα.
- ▶ Σχηματίζονται με τις παραγωγικές καταλήξεις:

-α / -ά / -ιά

σχηματίζονται από τον πληθ. του ουδετ. των επιθέτων και των μετοχών

καλός – καλά

βαρύς – βαριά

κρυφός – κρυφά

ζωηρός – ζωηρά

χτυπητός – χτυπητά

λυπημένος – λυπημένα

-ώς/ -ως

απόλυτος – απολύτως

συνεχής – συνεχώς

ευτυχής – ευτυχώς

-θε

εδώ –εδώθε

εκεί –εκείθε

-ού

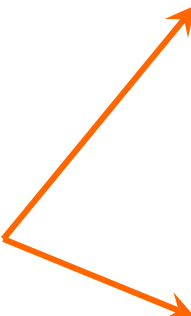
άλλος – αλλού

αυτός – αυτού

Εξαίρεση: τα επιρρήματα πολύ (από το *πολύς*), λίγο (από το *λίγος*), μόνο (από το *μόνος*).

Προσοχή: Υπάρχουν επιρρήματα που παράγονται και με την προσθήκη της κατάληξης **-α** αλλά και της κατάληξης **-ως**. Ο διαφορετικός αυτός σχηματισμός

συνήθως συνδέεται και με διαφορετική σημασία. Παράδειγμα:

απλός **απλά:** *Να απαντήσετε όσο πιο απλά μπορείτε. (=με απλότητα)*

απλώς: *Ήθελα απλώς να ρωτήσω τι κάνετε. (=μόνο)*

Ορισμένα τέτοια ζεύγη επιρρημάτων παράγονται από διαφορετικά επίθετα:

ακριβά (από το ακριβός): *Το πλήρωσες πολύ ακριβά.*

ακριβώς (από το ακριβής): *Ακριβώς αυτό εννοώ κι εγώ.*

Μαθαίνω για τα **προθετικά** **σύνολα:**

► Τα προθετικά σύνολα φανερώνουν κυρίως επιρρηματικές σχέσεις. Με την έννοια αυτή μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο λόγο όπως και τα επιρρήματα για να δηλώσουν:

τόπο → προς την πόρτα, ως εκεί, από την Αθήνα

τρόπο → με ζωηρότητα, με συντομία

χρόνο → κατά τα Χριστούγεννα, για λίγο, ως αύριο

κτλ.

Διαβάζω και γράφω

1. Αντικαταστήστε τα ακόλουθα επιρρήματα με προθετικά σύνολα:

κείμεν. 2	αναλυτικότερα	
κείμεν. 4	βιαστικά	
κείμεν. 4	δυνατά	

2. Συμπληρώστε τις στήλες του πίνακα σύμφωνα

κείμεν. 2 επιδεικτική συμπεριφορά	συμπεριφέρομαι επιδεικτικά
αντικανονικό προσπέρασμα	
προκλητική παράβαση του ΚΟΚ	
κείμεν. 4	αντιμετωπίζω θετικά

3. Περιγράψτε ένα παραλίγο ατύχημα του οποίου υπήρξατε αυτόπτης μάρτυρας, χρησιμοποιώντας στην περιγραφή σας μερικές από τις φράσεις που σχηματίσατε στις ασκήσεις 1 και 2, καθώς και τα ακόλουθα επιρρήματα: *βιαστικά, απρόσεκτα, επιθετικά.*

ΟΙ ΣΥΝΔΕΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΙΣ

Ακούω και μιλώ

1. Ένας συμμαθητής σας αποδίδει περιληπτικά το περιεχόμενο του πρώτου εισαγωγικού κειμένου (κείμεν. 1). Προσέξτε ποιες λέξεις ή φράσεις χρησιμοποιεί για τη σύνδεση των προτάσεων.

- Προτείνετε και εσείς άλλες που μπορούν να τις αντικαταστήσουν.

2. Μιλάτε σε μια εκδήλωση του σχολείου σας για την κυκλοφοριακή αγωγή. Έχετε διαβάσει τα αίτια των τροχαίων ατυχημάτων που αναφέρονται στους οδηγούς (κείμεν. 2). Παρουσιάστε τα σε οργανωμένο λόγο στη συγκεκριμένη εκδήλωση, προσέχοντας τις συνδετικές λέξεις

ή φράσεις που θα χρησιμοποιήσετε.

Διαβάζω και γράφω

1. Ποιες λέξεις ή φράσεις χρησιμοποιεί ο συντάκτης του κειμένου 2 στη δεύτερη, στην τέταρτη και στην τελευταία παράγραφο για να συνδέσει τις προτάσεις τους;

- Υπογραμμίστε τες και μεταφέρετέ τες στον πίνακα που ακολουθεί.
- Επισημάνετε τι θέλει να δηλώσει ο συγγραφέας χρησιμοποιώντας τη μια ή την άλλη συνδετική λέξη ή φράση.

σκούπια).

Συνήχιστο την αναζήτηση ή λωξξζ ή φράσων που συνδύν τις προτάσεις της τρίτης παραγράφου του ισάγκου κείμενου (για τα παστικά και τα

ζημασία	Συνδόντικζ φράσζς	ζημασία	Συνδόντικζ λξξζ

2. Με ποιες λέξεις ή φράσεις συνδέονται οι παράγραφοι του κειμένου 1; • Ο χρονογράφος χρησιμοποιεί μόνο συνδετικές λέξεις ή η σύνδεση γίνεται και με άλλο, πιο έμμεσο, τρόπο;

3. Στα βιβλία της Ιστορίας και της Φυσικής, υπογραμμίστε λέξεις, φράσεις ή οποιονδήποτε άλλο τρόπο χρησιμοποιούν οι συγγραφείς για να συνδέσουν τις παραγράφους και τις προτάσεις των κειμένων τους. • Προσέξτε ιδιαίτερα το ρόλο των επιρρημάτων στη σύνδεση προτάσεων ή παραγράφων.

Μαθαίνω ότι:

► Οι παράγραφοι και οι προτάσεις ενός κειμένου συνδέονται:

- α. με τη χρήση συνδετικών λέξεων που δηλώνουν αντίθεση (π.χ. όμως), αιτιολόγηση (π.χ. γιατί) κτλ.**
- β. με τη χρήση συνδετικών φράσεων όπως: ο κυριότερος παράγοντας, μία από τις σημαντικότερες αιτίες κτλ.**
- γ. με έμμεση αναφορά στην προηγούμενη παράγραφο ή περίοδο η οποία γίνεται με:**
- επανάληψη της τελευταίας ιδέας της παραγράφου ή της περιόδου
 - επανάληψη του κεντρικού νοήματος της προηγούμενης παραγράφου ή της προηγούμενης περιόδου
 - επανάληψη μιας λέξης ή φράσης της προηγούμενης παραγράφου ή περιόδου.
- δ. με ερώτηση.**

Ε

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Κείμενο 6 [Σέβομαι τους κανόνες οδικής κυκλοφορίας]

<http://www.in.gr>, 7/4/04

Ο Δήμος Αθηναίων,
ο Σύλλογος Ελλήνων
Συγκοινωνιολόγων
και η εταιρεία ποτών Diageo Hellas

στηρίζουν την
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΟΔΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Τηρώ το όριο
ταχύτητας και
τα οδικά σήματα

Φοράω πάντα
κράνος

Όταν πίνω οδηγεί
κάποιος άλλος

Φοράω πάντα
ζώνη ασφαλείας

Δεν προσπερνώ
από δεξιά

Δεν οδηγώ
κουρασμένος

Σέβομαι τους
πεζούς

Ασφαλίζω
τα παιδιά στα
ειδικά καθίσματα

Προσέχω ιδιαίτερα
στη βροχή και στο
σκοτάδι

Δεν οδηγώ στη
λωρίδα
έκτακτης ανάγκης

1. Από το κείμενο 2 συγκεντρώστε τις λέξεις και τις φράσεις που αναφέρονται στις αιτίες και τα αποτελέσματα των τροχαίων ατυχημάτων και εντάξτε τες στον αντίστοιχο πίνακα. • Έπειτα συμπληρώστε τον πίνακα για την πρόληψη των τροχαίων ατυχημάτων με λέξεις και φράσεις από το κείμενο 6.

Αιτίες – Αποτελέσματα τροχαίων ατυχημάτων
Τρόποι πρόληψης τροχαίων ατυχημάτων

2. Φτιάξτε οικογένειες λέξεων επιλέγοντας κάποιες λέξεις από το λεξιλόγιο της ενότητας.

.....
.....
.....
.....

3. Χωρίστε τις παρακάτω λέξεις και φράσεις των κειμένων 1 και 4 σε αυτές που αναφέρονται σε προβλήματα που δημιουργεί ο σύγχρονος τρόπος ζωής, όπως άγχος, αποξένωση, εσωστρέφεια, και σε αυτές που προτείνουν λύσεις αυτών των προβλημάτων:

δεν ενδιαφέρομαι, ακαμψία, χαλαρώνω, παρωπίδες, μονόδρομος, αγχωτικές ειδήσεις, καταστροφολογίες, ευάλωτος, κλίμα αγωνίας, άγχους, αβεβαιότητας, αντιμετωπίζω συνολικά/θετικά,

**στροφή προς τον εαυτό μας,
δύσκολο και άλυτο πρόβλημα,
ζοφερή προοπτική, δε συνθηκολο-
γώ, άγχος, ενοχές, άγρυπνος,
ανησυχώ, ανυπόμονος, ευέξαπτος,
δυσκολεύομαι να συγκεντρωθώ,
κρίση, τσακώνομαι, απογοη-
τεύομαι, φαίνομαι γενναιόδωρος,
δίνω περισσότερο χρόνο, δεν
πιέζομαι, δεν προλαβαίνω**

Προβλήματα:

.....
.....
.....
.....
.....

Λύσεις:

.....
.....
.....
.....

4. Διαμορφώστε έναν πίνακα με τις βασικότερες συνδετικές λέξεις και φράσεις που θα βρείτε είτε στα εισαγωγικά κείμενα είτε σε κείμενα άλλων σχολικών μαθημάτων. • Χωρίστε τις συνδετικές λέξεις σε κατηγορίες ανάλογα με τη σημασία τους.

Σημασία	Συνδετικές φράσεις
1. Αντίθεση	
2. Επεξήγηση	
3. Συμπέρασμα	
4. Τρόπος	
5. Έμφαση	
6. Αιτιολόγηση	
(συνεχίστε...)	

5. Σε κάθε θεματική ενότητα εκτός από το γενικό λεξιλόγιο συναντούμε και ειδικό λεξιλόγιο. Προσπαθήστε να συγκεντρώσετε ειδικό λεξιλόγιο τόσο για τα τροχαία ατυχήματα όσο και για το άγχος, και φτιάξτε όπου είναι δυνατόν οικογένειες λέξεων.

ΕΙΔΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

**Για τα τροχαία
ατυχήματα**

**Για το άγχος, το
στρες**

Ακούω και μιλώ

1. Ο Ρ. Κενό παρουσίασε με εκατό περίπου διαφορετικούς τρόπους ένα επεισόδιο. Δείτε πρώτα τα δύο παραδείγματα από το βιβλίο του *Ασκήσεις ύφους*.

Παράδειγμα 1

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε –αυτός ο λιμοκοντόρος!– πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό,

**μόλις είδε μια θέση ελεύθερη,
όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την
παραχωρήσει σε μια κυρία!**

**Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε
ποιον συνάντησα μπροστά στο
σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το
λιμοκοντόρο! Να παίρνει
συμβουλές για το ντύσιμό του! Από
κάποιο φίλο του!**

Απίστευτο!

Παράδειγμα 2

**Μια μέρα γύρω στο μεσημέρι, στην
περιοχή του πάρκου Μονσό, πάνω
στην πλατφόρμα ενός σχεδόν
πλήρους λεωφορείου της γραμμής
8 (σήμερα 84), πρόσεξα έναν
άνθρωπο με πολύ μακρύ λαιμό,
που φορούσε ένα μαλακό καπέλο,
που είχε γύρω του ένα πλεχτό
κορδόνι αντί για κορδέλα.**

Ο άνθρωπος αυτός τα 'βαλε
ξαφνικά με το διπλανό του,
κατηγορώντας τον πως επίτηδες
του πατούσε τα πόδια κάθε φορά
που επιβάτες ανέβαιναν ή
κατέβαιναν. Εγκατέλειψε πάντως
νωρίς τη συζήτηση, για να ριχτεί σε
μια θέση που άδειασε.

Δύο ώρες αργότερα, τον
ξαναείδα μπροστά στο σταθμό Σαίν
Λαζάρ, να συζητάει μεγαλοφώνως
μ' ένα φίλο του, που τον
συμβούλευε να μικρύνει το άνοιγμα
του πέτου του παλτού του,
βάζοντας έναν έμπειρο ράφτη να
του ράψει λίγο ψηλότερα το πάνω
πάνω κουμπί.

Ραιημόν Κενώ, *Ασκήσεις ύφους*,
μτφρ. Αχιλλέας Κυριακίδης, εκδ.
Ύψιλον, Αθήνα 1984

Στη συνέχεια αφηγηθείτε ένα τροχαίο ατύχημα που συνέβη κοντά στο σχολείο σας. • Η πρώτη αφήγηση θα γίνει σ' ένα φίλο σας, ενώ η δεύτερη στο διοικητή-αξιωματικό της Τροχαίας, που σας κάλεσε να τον ενημερώσετε πώς έγινε το συγκεκριμένο τροχαίο ατύχημα. • Επιλέξτε το κατάλληλο ύφος (λεξιλόγιο, σύνταξη, γλωσσική ποικιλία) για την καθεμία από τις δύο αφηγήσεις.

2. Υποθέστε ότι είστε εκπαιδευτικός και απευθύνεστε σ' ένα μαθητή ο οποίος αισθάνεται ιδιαίτερο άγχος στο σχολείο, κυρίως κατά την περίοδο των εξετάσεων. Χρησιμοποιήστε το κατάλληλο ύφος, ώστε ο μαθητής να αποφορτιστεί από το άγχος που νιώθει.

Διαβάζω και γράφω

1. Είδες σήμερα ένα φίλο σου, μεγαλύτερο σε ηλικία, να οδηγεί ένα μηχανάκι με τέτοιο τρόπο ώστε παραλίγο να προκαλέσει ατύχημα. Στείλε του ένα μήνυμα με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στο οποίο θα τον επιπλήττεις για τη συμπεριφορά του αυτή και ταυτόχρονα θα τη σατιρίζεις με χιουμοριστικό ύφος.

2. Στην πρόσφατη εκδρομή του σχολείου σας επισκεφτήκατε μία από τις ομορφότερες παραλίες (ή φυσικό τοπίο) του νομού ή της περιοχής σας και μείνατε έκπληκτοι από τον τεράστιο όγκο σκουπιδιών και πλαστικών που «εγκατέλειψαν» εκεί οι διάφοροι επισκέπτες. Επιστρέφοντας στο σχολείο αποφασίσατε να στείλετε μια

επιστολή στο Δήμαρχο της περιοχής διαμαρτυρόμενοι για την κατάσταση που είδατε και απαιτώντας ταυτόχρονα να λάβει άμεσα μέτρα για την απομάκρυνση των σκουπιδιών. Στο τέλος της επιστολής εκφράστε την επιθυμία να βοηθήσετε εθελοντικά στο έργο αυτό.

3. Πρόσφατα διατυπώθηκε η πρόταση, εκτός από το Συνήγορο του Πολίτη, να θεσμοθετηθεί και ένας νέος θεσμός: Ο Συνήγορος του Παιδιού. Υποθέστε ότι σας ζητούν να υποβάλετε στο Συνήγορο του Παιδιού μια αναφορά (τριών παραγράφων) στην οποία θα περιγράφετε τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζετε τόσο στην καθημερινή σας ζωή όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζείτε.

Κριτήρια αξιολόγησης

- Η σύντομη αλλά ουσιαστική παρουσίαση των σημαντικότερων προβλημάτων
- Η χρήση του κατάλληλου ύφους (πιο σύνθετο λεξιλόγιο, επίσημο ύφος κτλ.)
- Η χρήση ποικίλων τρόπων σύνδεσης των προτάσεων και των παραγράφων

▶ Διαθεματική εργασία

«Εμείς οι μαθητές είμαστε ενεργοί πολίτες»

- ▶ Επιλέξτε ένα από τα παρακάτω προβλήματα της καθημερινής ζωής που σας αφορά: αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου, άγχος

εξετάσεων, ρύπανση του περιβάλλοντος.

► Χωρισμένοι σε ομάδες συλλέξτε υλικό:

1. Πώς δημιουργήθηκε το πρόβλημα – ποιες είναι οι συνέπειές του:

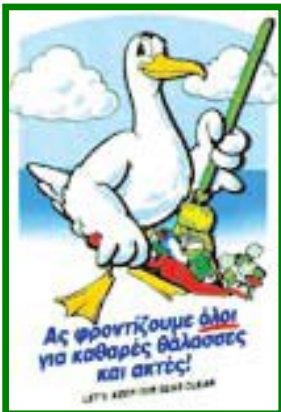
(Συλλογή υλικού από ειδήσεις του Τύπου και των άλλων Μ.Μ.Ε., από ανακοινώσεις επίσημων φορέων κτλ. και κατάταξή τους σε κατηγορίες.)

2. Πώς αντιδρούν οι μαθητές – τι προτείνουν:

(Συλλογή φωτογραφικού υλικού, σύνταξη κειμένων διαμαρτυρίας κτλ.)

► Παρουσιάστε αυτό το υλικό σε ειδική εκδήλωση του σχολείου σας, όπου θα καλέσετε εκπροσώπους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και

άλλων φορέων καθώς και ειδικούς επιστήμονες να πάρουν θέση στο πρόβλημα που καταγράψατε καθώς και στις προτάσεις που θα παρουσιάσετε για την επίλυσή του. Φιλοτεχνήστε μία αφίσα για την εκδήλωση αυτή με τη συνεργασία του καθηγητή των Καλλιτεχνικών προβάλλοντας ένα μήνυμα, όπως στις αφίσες που ακολουθούν, ή αλλάζοντας το μήνυμα αυτών των αφισών.

Ας φροντίζουμε όλοι για καθαρές θάλασσες και ακτές

Θυμηθείτε: οι ακτές δεν είναι χωματερές!

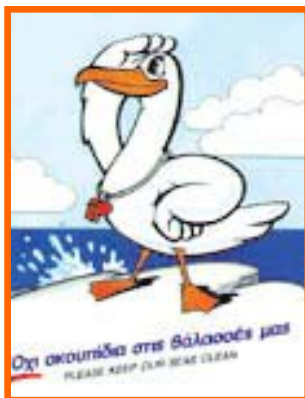
Ας φροντίσουμε όλοι για
καθαρές θάλασσες και
ακτές

Καθαρές θάλασσες
και ακτές για μένα
και για σένα

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- ΟΧΙ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ
 - ΟΧΙ ΠΛΑΣΤΙΚΑ
- ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ
ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΑΚΤΕΣ
ΜΑΣ!**

Όχι σκουπίδια στις
θάλασσές μας

ωραίες παραλίες είναι
οι καθαρές παραλίες

Όχι σκουπίδια σε
θάλασσες και ακτές

Όχι σκουπίδια στις
θάλασσές μας

<http://www.helmepea.gr>

**Χρήσιμες ηλεκτρονικές
διευθύνσεις**

**<http://www.ydt.gr> (ο δικτυακός
τόπος του Υπουργείου Δημόσιας
Τάξης με στατιστικά στοιχεία για τα
τροχαία ατυχήματα)**

<http://www.yperth.gr> (το Γραφείο Αγωγής Υγείας του Υπουργείου Παιδείας – Ενημέρωση και για θέματα κυκλοφοριακής αγωγής)

<http://www.helmera.gr> (ιστοσελίδα της Ελληνικής Ένωσης Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος)

<http://www.synigoros.gr> (ιστοσελίδα ενός σημαντικού θεσμού: του Συνήγορου του Πολίτη)

**ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ
Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ**

► Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί παίρνουν τις ακόλουθες μορφές:

α.,

β.,

γ.,

δ.,

ε.

▶ Να σχηματίσετε παράγωγα επιρρήματα από τα επίθετα:

έντονος →

δυστυχής →

άλλος →

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 3ου ΤΟΜΟΥ

5η ΕΝΟΤΗΤΑ Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα (Συνέχεια από το 2ο τόμο)

Γ. Το β' συνθετικό	7
Δ. Οργάνωση και συνοχή της περιγραφής και της αφήγησης..	18
Ε. Λεξιλόγιο	24
ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	29
Διαθεματική εργασία	31
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	33

6η ΕΝΟΤΗΤΑ Παρακολουθώ, ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από διάφορες πηγές (ΜΜΕ, διαδίκτυο κτλ.) **34** |

Α. Εισαγωγικά κείμενα	36
Β. Οι αντωνυμίες	48

B1. Οι αντωνυμίες	48
B2. Οι προσωπικές αντωνυμίες ...	51
B3. Οι άλλες αντωνυμίες	58
Γ. Ετυμολογικές οικογένειες	
λέξεων	64
Δ. Λεξιλόγιο.....	70
Ε. Δραστηριότητες παραγωγής	
λόγου	72
Διαθεματική εργασία	80
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	83

7η ΕΝΟΤΗΤΑ Βιώνοντας	
προβλήματα της καθημερινής	
ζωής.....	85

A. Εισαγωγικά κείμενα	87
B. Τα είδη των επιρρηματικών	
προσδιορισμών	107
Γ. Παράγωγα επιρρήματα	119
Δ. Οι συνδετικές λέξεις	
και φράσεις	128
Ε. Λεξιλόγιο	133

ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής	
λόγου	140
Διαθεματική εργασία	146
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας	151

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.